

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувачка випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 20 » 12 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

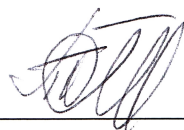
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ»

**Тема: «ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ ЯПОНІЇ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 2 курсу, 207 М групи, Кренбі Тарек
Ахмадович

Керівник: д.і.н., проф., професор кафедри міжнародних відносин,
інформації та регіональних студій Троян Сергій Станіславович.

Нормоконтролер

Сергій ТРОЯН

(підпис)

КИЇВ 2023

Актуальність теми. Володіючи величезним економічним потенціалом, Японія не є провідною політичною державою в регіоні, що об'єктивно ставить перед нею завдання налагодження партнерських відносин з регіональними державами.

Співробітництво Японії та Європейського Союзу було й залишається важливою темою двосторонніх дискусій. За останні десятиріччя дві провідні сили світової економіки - Японія та Європейський Союз - стали відігравати все більш активну роль в політичній сфері міжнародного життя. Розвиток нових тенденцій у побудові партнерства та їх вплив на загальний стан відносин між країнами є однією з найважливіших тем міжнародного життя.

Значення вказаного напрямку в системі зовнішньополітичних пріоритетів України зростатиме з розширенням відносин та співробітництва з усіма країнами Європейського Союзу та Японією.

Актуальність дослідження відносин Японії із провідними західноєвропейськими державами і Європейським Союзом обумовлюється: по-перше - потребою вивчення та висвітлення політичного співробітництва двох могутніх суб'єктів міжнародних відносин; по-друге - значимістю вивчення можливостей впливу Японії та Європейського Союзу на міжнародні події, перш за все у політичній сфері; по-третє - необхідністю для проведення успішної зовнішньої політики України щодо співпраці із Європейським Союзом, досконало вивчити розвиток відносин Європейського Союзу з його основними партнерами, серед яких Японія та США займають провідне місце; по-четверте – необхідністю з'ясування нових тенденцій та перспектив розвитку у сферах політичного життя і безпеки між ЄС і Японією.

У регіональному вимірі інтересам Японії відповідає більш багатостороння азіатсько-тихоокеанська співпраця. Така співпраця може з часом мати три позитивних наслідки: впливати на Китай і обережно

стримувати його, допомогти США «залишитися» в Азії, навіть незважаючи на поступове ослаблення їх панування, пом'якшити антияпонські настрої в регіоні і тим самим збільшити вплив Японії.

Серед світових центрів сили Японія залишається найбільш закритою і найменш глобалізованою країною. Тому проблему трансформації та пристосування економічного механізму Японії до умов глобальної економіки можна назвати стрижневою проблемою японської зовнішньоекономічної, а також зовнішньополітичної діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження особливостей формування та сучасного етапу еволюції зовнішньої політики Японії з акцентом на її західноєвропейський вектор.

Мета передбачає розв'язання таких дослідницьких завдань:

1. Охарактеризувати основні засади і принципи зовнішньої політики Японії.
2. Розкрити західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії.
3. Дослідити співробітництво Японії з Європейським Союзом.
4. Проаналізувати відносини Японії в регіональному вимірі: з США, Китаєм, Південною Кореєю, Тайванем.
5. Вивчити генезу і еволюцію японського-українських відносин.
6. Розглянути проблеми і перспективи розвитку зовнішньої політики Японії.

Об'єктом дослідження є сучасне міжнародне становище Японії.

Предмет дослідження: характер, направленість, особливості та перспективи зовнішньої політики Японії в умовах постбіполярності. характер, направленість, особливості та перспективи зовнішньої політики Японії в умовах постбіполярності.

Методологічну основу роботи становлять концептуальні положення сучасної, зарубіжної, та української дипломатичної науки. В роботі

застосований історичний та логічний методи дослідження та системний підхід, було проведено SWOT аналіз, контент аналіз та сценарний аналіз, що дало змогу всебічно дослідити дипломатію Японії. Застосування в дослідженні порівняльного методу аналізу дало змогу з'ясувати особливості зовнішньополітичних доктрин у зв'язку з певними історичними умовами їх функціонування та специфікою держави, яка сповідувала дану зовнішньополітичну доктрину.

Обсяг і структура роботи обумовлені метою та завданнями дослідження, а також логікою розташування в ній матеріалу. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної джерел та додатків.

Науково-теоретичне і прикладне значення дослідження: Робота додає нові знання стосовно зовнішньої політики Японії та її західноєвропейського вектору. Вона сприяє розумінню основних принципів, стратегій та тенденцій у зовнішній політиці країни. Магістерська робота може стати важливим джерелом даних та джерелом натхнення для інших наукових досліджень у галузі міжнародних відносин, політології, та інших суміжних дисциплін. Результати магістерської роботи можуть бути використані для покращення освітніх програм, спрямованих на формування фахівців у галузі міжнародних відносин. Вони можуть стати цінним додатком до навчального процесу та сприяти підготовці майбутніх дипломатів, аналітиків та дослідників.

Апробація результатів дослідження:

ЗМІСТ

Вступ.

Розділ 1. Нормативно-правові основи, принципи і головні вектори зовнішньої політики Японії.

1.1. Теоретичні засади і принципи сучасного зовнішньополітичного курсу Японії.....6

дослідити статтю ціватого про поліцентричність японських відносин в мв

1.2. Основні вектори політики Японії на міжнародній арені.....6

1.2.1. Особливі відносини Японія – США.....24

1.2.2. Японсько-китайські відносини.....31

1.2.3. Співробітництво між Японією і Південною Кореєю.....40

1.2.4. Політика Японії щодо Тайваню.....48

Розділ 2. Європейський напрям зовнішньополітичної діяльності Японії..53

2.1. Співпраця Японії з провідними західноєвропейськими державами...53

2.1.2. Відносини Японія – Велика Британія.....61

2.1.2. Відносини Японія – ФРН.....66

2.1.3. Відносини Японія – Франція.....71

2.1.4. Відносини Японія – Італія.76

2.2. Співробітництво Японія – Європейський Союз.82

Розділ 3. Японсько-українські відносини.85

3.1. Становлення і еволюція відносин між Японією і Україною.85

3.2. Японсько-українські відносини в умовах російської агресії.88

Розділ 4. Проблеми і перспективи еволюції зовнішньої політики Японії.98

4.1. Проблеми зовнішньополітичного розвитку Японії.98

4.2. Шляхи вирішення проблем та вектори розвитку зовнішньої політики Японії.101

Висновки.108

Список використаних джерел.110

додатки 119

Розділ 1. Нормативно-правові основи, принципи і головні вектори зовнішньої політики Японії.

1.1. Теоретичні засади і принципи сучасного зовнішньополітичного курсу Японії.

Японія - держава в Східній Азії, що займає ланцюг островів (Хоккайдо, Хонсю, Кюсю, Сікоку, архіпелаг Рюкю і інші, всього бл. 4 тис.), що омиваються Тихим океаном, Японським, Охотським і Східно-Китайським морями. Японія - конституційна монархія.

За загальним обсягом промислового виробництва Японія займає одне з перших місць у світі. На світовому ринку Японія - постачальник продукції складних наукомістких галузей промисловості, сучасних конструкційних матеріалів. Осн. зовнішньоторговельні партнери: США і країни Східної і Південно-Східної Азії.

Японія належить до найважливіших держав сучасного світу. При населенні, трохи перевищує 125 млн чоловік, Японія займає третє місце в світі після США та КНР за обсягом ВВП, і має ризик посісти 4 місце уступивши Німеччині[1]. Вона є потенційним світовим лідером, у якого, однак, превалюють параметри соціально-економічних атрибутів. Це служить і сильним і, одночасно, слабким місцем в положенні цієї країни, оскільки параметри інших атрибутів поки сильно поступаються економічним можливостям країни, до того ж, що знаходиться в політичній і військовій залежності від США.

Японська економіка є некапіталістиною ринковою економікою, яка стрімко розвивалася протягом десятиліть після другої світової війни. Японська економіка почала стагнацію 90-х роках ХХ ст. Задля підтримки власної промислової економіки Японія зосереджує свою увагу на торгівлі через нестачу власних ресурсів. Також через недостатню кількість земель

придатних для вирощування власної продукції Країна змушена імпортувати товари у партнерів[2 с.129].

Середньорічні темпи зростання ВВП до 90-х рр. XX в. становили близько 8-10%. Швидке економічне зростання Японії забезпечили багато факторів: орієнтація на досягнення людської думки в сфері нових техніки, технології, організації виробництва та менеджменту, виняткова працелюбність народу, боротьба за найвищу якість виробленої продукції, жорстка економія.

Японська система управління є популярною на Заході. Адже система економічного управління Японії є унікальною. Ступінь участі держави в економіці обмежений однак є більшим ніж у сусідів. Цей процес відбувається завдяки постійним консультаціям уряду в бізнесі шляхом участі влади в банківській сфері. Консультації проводяться через проведення спільних комітетів і груп, які контролюють економічну діяльність і визначають цілі для кожної сфери і сектора економіки.

Якщо прийняти валове нагромадження основного капіталу в США за 100%, то в Європі воно становило в кінці 1990-х рр.. 75-85%, в Росії - 9%, а в Японії - 136%. Якщо подивитися список 20 найбільших банків світу, то видно, що найбільший з них - «Джапан інкорпорейтед». Підрахунок сумарного активу по регіонах дає наступну картину; Південно-Східна Азія володіє 588100000000 дол, з них: Японія - 556900000000, Китай - 031200000000. Європа володіє 2,2 трлн дол, США - 0,3 трлн.

Валове накопичення основного капіталу в Японії зменшилося до 135454,80 мільярда JPY у третьому кварталі 2023 року з 136167,80 мільярда JPY у другому кварталі 2023 року. Валове накопичення основного капіталу в Японії становило в середньому 124278,87 мільярда єн з 1980 до 2023 року, досягнувши найвищого рівня за весь час 156742,70 Мільярд JPY у третьому кварталі 1996 року та рекордно низький рівень у 71463,10 мільярда JPY у третьому кварталі 1980 року[3].

Міністерство закордонних справ Японії визначило шість особливостей сучасної міжнародної ситуації (згідно з "Блакитною книгою японської дипломатії").

Перша - це економічна глобалізація та поглиблення взаємозалежності у міжнародному співтоваристві. Світ стає все більш взаємопов'язаним завдяки єдиному ринку, створеному зовнішньою торгівлею та інвестиціями, а також стрімкому розвитку комунікацій, інформації та транспорту. Водночас поглиблюються відносини між різними акторами в економічній, військовій, безпековій та багатьох інших сферах. Наприклад, частка зовнішньої торгівлі в загальному валовому внутрішньому продукті (ВВП), виробленому в світі, значно зросла, збільшившись з приблизно 18% в 1970 році до 32% в 1980 році і до приблизно 40% в 2000 році.

Глобалізація та взаємозалежність означають, що, з одного боку, зростає рівень життя людей, а з іншого - посилюється конкуренція і не визнаються кордони. Як трансформувати цей процес на користь і добробут людства - вирішальне питання.

Японія мудро використала процес глобалізації. Завдяки зміцненню єни, Японія почала переносити свою виробничу базу в Азію та інші країни. Таким чином, Японія змогла підвищити ефективність своєї внутрішньої економіки, одночасно сприяючи економічному розвитку країн Південно-Східної Азії. У той же час Японія скасувала непотрібні адміністративні правила та обмеження, а також провела різноманітні реформи. Таким чином, ми готуємося до виживання в епоху "великої конкуренції".

Друга особливість полягає в тому, що завдяки закінченню холодної війни і краху чужої ідеології комунізму принципи свободи, демократії та ринкової економіки стали більш поширеними серед людей і глибше проникли в їхню свідомість. Для того, щоб ринкова економіка функціонувала безперебійно, їй потрібен міцний фундамент, особливо у вигляді інститутів, які гарантують право на приватну власність і вільні

права людей. Це неодмінна умова торжества свободи і демократії. Спосіб, у якій така система впроваджується і встановлюється, буде відрізнятися від країни до країни. Однак, намагаючись впровадити і закріпити такі системи, необхідно бути обережним, щоб не викликати небажаних помилок, діючи незграбно [4 с.596] .

З іншого боку, Японія прагне надавати більше підтримки країнам, які намагаються знову стати на шлях демократії та ринкової економіки.

Третьою особливістю є багатополарний і багатогранний характер міжнародної політики. За часів холодної війни вона була біполярною, з США та СРСР, що утворювали два полюси. Сьогоднішня світова структура занадто складна і різноманітна, щоб її можна було оцінити за єдиною формулою багатополарного суспільства. Щонайменше чотири категорії структур діють сьогодні в міжнародному співтоваристві одночасно на різних рівнях.

Перша - це структури глобального порядку - ООН, Світова організація торгівлі (СОТ), Велика сімка та ОЕСР.

Друга - структури регіонального рівня, такі як АТЕС, Регіональний форум АСЕАН, ЄС, НАТО, ОБСЄ та Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА).

Третя - структури міжрегіонального співробітництва, такі як Зустріч Азія-Європа (АСЕМ) і Новий порядок денний для Атлантики.

Нарешті, четверта категорія - це двостороннє співробітництво, наприклад, між Сполученими Штатами та Японією.

Всі ці структури діють багаторівнево, переплітаючись і доповнюючи один одного. У цьому процесі великі держави з певним рівнем влади поступово домовляються між собою про створення системи, яка бере на себе провідну роль у побудові та підтримці міжнародного порядку.

Четвертою особливістю є якісне та кількісне зростання інтересу до так званих "глобальних питань". Чіткого визначення цього терміну не існує.

Однак ці глобальні проблеми мають одну спільну рису. Їхній вплив є достатньо далекосяжним, щоб вимагати міжнародної співпраці в масштабах всієї планети і через національні кордони. До них відносяться глобальні екологічні проблеми, такі як глобальне потепління, нові епідемії, такі як СНІД, наркотики, міжнародна злочинність, тероризм, ядерна безпека та біженці [5 с.24].

П'ятою особливістю є зростання національної свідомості. В результаті закінчення конфлікту між Сходом і Заходом, ідеологічні конфлікти більше не є головною рушійною силою міжнародного суспільства. Натомість вплив національних чинників, тобто почуття приналежності до певної нації, здається, пронизує міжнародне суспільство. Широко визнано, що низка регіональних конфліктів, які спалахнули після закінчення холодної війни, в основі своїй були спричинені етнічною та релігійною ненавистю. З одного боку, в деяких випадках націоналізм виродився в простий патріотизм. Але з іншого боку, як яскраво показують приклади колишньої Югославії та колишнього Радянського Союзу, націоналізм може призвести до ослаблення і розпаду держави в багатонаціональних державах, де втрачається спільна, чітка ідея, що об'єднує людей.

Шоста особливість - розмивання ролі "держави" або "національного принципу". Звичайно, держава все ще відіграє абсолютно домінуючу роль у житті людей. І принцип державного суверенітету в міжнародних відносинах залишається незмінним.

Японія залишається лідером усієї системи зовнішньоекономічних зв'язків у регіоні, які справляють позитивний вплив на структуру господарства його країн. На постіндустріальній стадії розвитку стратегія активізації участі японської економіки в міжнародному поділі праці шляхом трансферу технології в сусідні країни напівпериферії надає багато переваг для країни — технологічного лідера. Ця стратегія відома як концепція «журавлиного клину», або "наздоганяння життєвого циклу

товару". Японські корпорації протягом останньої чверті ХХ ст. не тільки активізували експорт технологій, а й розміщували свої виробництва (які вичерпали можливості у власній країні) насамперед у сусідні азійські країни. Таким чином, країна набула значного впливу на держави регіону, послідовно формуючи систему зовнішньоекономічних зв'язків, яку очолює сама Японія. За нею йдуть нові індустріальні країни (Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур) і далі — країни АСЕАН[6 с.654].

З іншого боку, в результаті глобалізації та зростання важливості глобальних проблем, а також зі зростанням національної свідомості в багатьох регіонах, ми зараз є свідками явища, коли значення і роль держави розмиваються. Якщо раніше ці ролі та значення були абсолютними та всеохоплюючими, то зараз вони стають дуже відносними в житті людей. Чи не найяскравішим проявом зміни ролі та значення держави є інтеграція Європи.

При цьому про втрату абсолютного характеру держави зовсім не йдеться, наприклад, в Африці та багатьох інших регіонах. Там все навпаки: держава не створена. Це ще більше ускладнює проблеми, пов'язані з принципом державності.

Метою зовнішньої політики Японії є забезпечення стабільності і процвітання країни її безпеки, а також заможного і мирного життя її народу. Японія чітко усвідомлює, що досягнення цієї мети вимагає активних зусиль для побудови і підтримки стабільної глобальної системи. Виклик для японської дипломатії сьогодні полягає в тому, щоб відігравати активну політичну роль, співмірну з її економічною силою, і в той же час намагатися брати активну участь і підтримувати побудову нових систем на різних форумах і на всіх рівнях[7].

Також для дослідження теми слід розглянути основні напрями зовнішньої політики Японії

- 1) Організація Об'єднаних Націй

Приєднавшись до ООН у 1956 році, Японія використовувала як універсальність, так і досвід для реалізації політичних цілей через багатосторонню співпрацю в широкому діапазоні сфер, включаючи основні стовпи ООН — мир і безпека, розвиток і права людини. Важливим прикладом цього є те, що Японія виконала свою ключову роль у підтримці міжнародного миру та безпеки, наприклад, будучи непостійним членом Ради Безпеки ООН частіше ніж будь-яка інша держава-член ООН. Щоб підтримати таку діяльність, уряд Японії робить фінансовий внесок в ООН, а також активно бере участь у організаційних аспектах ООН.

Зокрема, Японія визнає зростаючу роль, яку відіграє Організація Об'єднаних Націй у вирішенні різних проблем, що постали перед міжнародним співтовариством після закінчення холодної війни.

Японія бере активну участь у миротворчих операціях ООН, спрямованих на запобігання та врегулювання конфліктів на Близькому Сході, в Африці та інших регіонах. На її частку припадає понад 16 відсотків витрат на миротворчі операції ООН [8].

Однією з найгостріших світових проблем є проблема біженців. Тому уряд Японії розглядає свою участь у вирішенні проблем біженців як один з основних елементів свого внеску у врегулювання регіональних конфліктів.

Японія висловила готовність зайняти пост постійного члена Ради Безпеки в майбутньому, суворо дотримуючись конституційної заборони на застосування військової сили та маючи підтримку більшості держав і розуміння громадськості. Японія бере активну участь у реформуванні ООН через війну в Україні та Палестино-Ізраїльський конфлікт і мала б особливо хороші можливості для того, щоб стати постійним членом Ради Безпеки.

2) Сприяння розвитку

Допомога країнам, що розвиваються, є життєво важливою для стабільності та процвітання міжнародного співтовариства. Японія робить свій внесок, найкращим чином використовуючи свої економічні та

технологічні переваги для надання офіційної допомоги розвитку (ОДР) країнам, що розвиваються. За останні кілька років вона стала найбільшим у світі донором, виділяючи від 10 до 14 мільярдів доларів США щорічно на ОДР. Незважаючи на бюджетні обмеження, які призвели до більш ніж 10-відсоткового скорочення бюджету 2014 року, докладаються всі зусилля, щоб максимізувати ефективність ОПР шляхом якісних поліпшень.

Країни, що розвиваються, та розвинені країни повинні працювати разом для досягнення цілей, визначених у Новій стратегії розвитку ОЕСР. Важливими є скорочення вдвічі частки населення світу, що живе за межею бідності, зниження дитячої смертності, розширення початкової освіти та прийняття спільної для всіх країн екологічної стратегії. Японія надає особливого значення розвитку африканських країн і серйозно ставиться до цього питання, тим більше [9].

3) Світова економіка

Для того, щоб опинитися у готовності перед обличчям швидкої глобалізації міжнародної економіки, і для створення максимально сприятливих умов для повного розкриття життєвої енергії і потенціалу японської економіки необхідно докладати зусилля по структурному реформуванню економіки, тобто ще більш рішуче проводити її дерегулювання, у всіх деталях опрацювати політику підвищення конкурентоспроможності, поліпшити умови доступу на ринки і так далі. За рахунок здійснення цих заходів Японія прагне одночасно зможти ще більше сприяти і пожвавленню всієї світової економіки в цілому.

Планується налагодити і багатосторонню систему зовнішньої торгівлі та інвестицій, яка відповідала б новим вимогам часу. Японія буде послідовно виступати за створення і зміцнення міжнародної економічної системи, яка б завжди залишалася саме багатосторонньою і ґрунтувалася на справедливих і відкритих правилах. У цьому планується брати участь у

подальшому зміцненні багатосторонньої системи зовнішньої торгівлі, насамперед СОТ, де, зокрема.

4) Проблеми глобального характеру

Міжнародне співтовариство все ще переживає регіональні та внутрішні конфлікти внаслідок різних факторів, включаючи расові, релігійні та історичні відмінності, або через вплив бідності та соціальну нерівність. Останніми роками затяжний характер цих конфліктів став особливо складною проблемою. З цієї причини, крім постконфліктної миротворчої діяльності шляхом направлення миротворчих операцій ООН та інших засобів, зусилля з розбудови миру з урахуванням створення основи для розвитку є на порядку денному для міжнародної спільноти в цілому, щоб запобігти конфліктам та їх повторенню, а також постконфліктного національного будівництва та консолідації сталого миру.

Агресія Росії проти України у 2022 році мала значний негативний вплив на світову економіку, суспільство та стабільність з точки зору Японії. Наприклад, це призвело до серйозної гуманітарної кризи через зростання цін на продовольство та енергію. Крім того, виникли занепокоєння про застосування ядерної зброї, вплив зміни клімату на мир і стабільність. Оскільки питання, що постають перед міжнародним співтовариством, стають складнішими та різноманітнішими, ініціативи з розбудови миру стають дедалі важливішими [10].

5) Зміцнення та розвиток міжнародних відносин

Японія вже давно наголошує на важливості прийняття цілісного погляду на регіони Індійського та Тихого океанів, як це видно з промови «Злиття двох морів» щодо Індійського та Тихого океанів, яку прем'єр-міністр Абе виголосив до індійського парламенту в 2007 році.

У серпні 2016 року ця концепція була реалізована як бачення «Вільної та відкритої Індо-Тихоокеанської області (FOIP)», про яку прем'єр-міністр

Абе оголосив світові у своїй програмній промові на 6-й Токійській міжнародній конференції з розвитку Африки (TICAD VI) в Кенії.

У своїй промові прем'єр-міністр Абе заявив, що ключем до стабільності та процвітання міжнародної спільноти є динамізм, створений поєднанням «Двох континентів» — Азії, яка швидко розвивається, і Африки, повної потенціалу, — і «Двох океанів» — Тихого океану та Індійського океану, і що Японія працюватиме над досягненням процвітання в Азії та Африці[11].

Як результат, бачення FOIP, вперше запропоноване Японією, тепер отримало широку підтримку в міжнародному співтоваристві, включаючи США, Австралію, Індію, Асоціацію держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Європейський Союз (ЄС) та інші європейські країни.

Також тривають різноманітні консультації та співпраця. Було оприлюднено численні політичні документи щодо Індо-Тихоокеанського регіону, наприклад Прогноз АСЕАН щодо Індо-Тихоокеанського регіону (АОІР), прийнятий на саміті АСЕАН у червні 2019 року, Спільне повідомлення щодо Стратегії ЄС щодо співпраці в Індійсько-Тихоокеанському регіоні, представлене ЄС у вересні 2021 року, Індійсько-тихоокеанська стратегія, представлена США в лютому 2022 року, Індійсько-тихоокеанська стратегія Канади та Стратегія вільного, мирного та процвітаючого Індійсько-тихоокеанського регіону, представлені Республікою Корея у листопаді .

Японія наразі посідає перше місце за військовим потенціалом серед неядерних держав і постійно нарощує свої зусилля у сфері військового будівництва.

Всупереч тим, хто виступає за повну вестернізацію Японії під гаслом "залишити Азію, увійти в Європу", Японія насправді обрала шлях "наздогнати Європу, не залишаючи Азію".

Конституція Японії проголосила "остаточну" відмову від війни і загрози силою як засобу вирішення міжнародних суперечок (стаття 9). Для досягнення цієї мети Японія зобов'язалася не створювати армію, флот, військово-повітряні сили чи будь-який інший інструмент війни.

На відміну від Конституції 1947 року, сучасні сухопутні і військово-морські сили були створені незабаром після її прийняття під назвою "Сили самооборони". Розбудова національної армії здійснюється на основі "Великої національної політики національної оборони" 1996 року, яка реалізується шляхом вдосконалення організації та тактичного оснащення.

Такий підхід до безпеки відображений у чинній концепції "всеосяжної національної безпеки Японії", сформульованій японським політичною елітою у 1970-х роках. Ця концепція спрямована на інтеграцію і підпорядкування державних зусиль в економічній, політичній, ідеологічній, правовій, дипломатичній і військовій сферах інтересам безпеки, з особливим акцентом на різні сектори суспільства, такі як культура, освіта, інформатика та екологія [12].

Мета уряду створити військові ресурси для забезпечення необхідної безпеки збігається з цілями представників найбільших компаній, які отримали великі будівельні контракти. В результаті задоволені всі: правляча еліта, яка гарантує військову безпеку всієї країни і себе особисто; керівники компаній, які отримують замовлення, що гарантують стабільне зростання прибутку; і робітники, яким пропонують роботу в сферах, пов'язаних з військово-промисловим комплексом. Сили самооборони як засіб вирішення різних геополітичних проблем є одним із джерел легітимації влади.

З посиленням гонки озброєнь у світі питання зміцнення безпеки стане ще більш актуальним. В умовах стрімкого старіння населення японська влада буде змушена нарощувати темпи мілітаризації, а отже, і військові

витрати за рахунок збільшення інвестицій у приватний сектор економіки та соціальні потреби.

У цьому контексті Японія стикається з необхідністю вирішити віковичну дилему "зброя або нафта" у 21 столітті: Тенденція посилення глобальної нестабільності у 21 столітті зумовлює розвиток вітчизняного військово-промислового комплексу, розробку нових дорогих військових технологій, а також необхідність збільшення витрат на підтримку політичної стабільності в суспільстві в умовах уповільнення темпів економічного зростання. Підтримка внутрішньополітичної стабільності в умовах уповільнення економічного зростання вимагає більших витрат.

Інший вимір військової стратегії японії полягає в тому, що стикнувшись в реальності з спалахом широкомасштабної тривалої міждержавної війни в Європі дає деяким урядам АТР додаткові причини або, принаймні, виправдання для збільшення своїх військових зусиль з метою кращого стримування або забезпечення захисту від уже існуючих загроз у їх власному регіоні, де конфлікт між державами широко очікувався принаймні протягом останнього десятиліття – найбільш імовірними точками спалаху вважаються Тайвань, Південь і Схід Китайського моря і Корейський півострів[13].

У Стратегії національної безпеки Токіо, оголошеній у грудні 2022 року, наголошувалося, що найсерйозніші прямі загрози для Японії надходять від Китаю та Північної Кореї[14 с.125]. Але, тим не менш, також стверджувалося, що напад Росії на Україну показує, що міжнародна спільнота зіткнулася з викликами і що Японія має докласти зусиль, щоб зберегти свій власний суверенітет і незалежність. Отже, у Стратегії національної безпеки говориться, що Японія збільшить свої витрати на оборону та інші ініціативи, пов'язані з національною безпекою, щоб досягти 2% ВВП до 2027 року, що передбачає збільшення на 60% порівняно з попереднім п'ятирічним періодом[15].

Характерною рисою Японії в 1970-х і 1980-х роках був її імунітет до зовнішніх подій. Незалежно від того, підвищувався чи знижувався курс долара, покращувалися чи погіршувалися міжнародні відносини, піднімалася чи занепадала Азія, Японія йшла своїм шляхом: Нафтова криза 1973 року сильно вдарила по ній, але вона відновилася швидше, ніж інші індустріальні країни. Звичайно, вона також повинна була зробити правильний дипломатичний жест в потрібний час, щоб догодити Сполученим Штатам, але вона не доклала до цього особливих зусиль.

Однак у 2001 році вона стала надзвичайно чутливою до подій у зовнішньому світі. Її доля в найближчі роки значною мірою залежатиме від того, що відбуватиметься в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, особливо в Китаї та Корейському півострові, а також від її відносин з її найважливішим економічним і військовим партнером - США. При розумінні взаємозалежності світового розвитку самі японці, неохоче піддаються впливу ззовні і в даному випадку легітимність влади стосовно до зовнішньої політики виступає скоріше як ширма, за якою японці продовжують іти своїм власним шляхом [16 с.32].

До поразки країни в другій світовій війні японці думали, що справжня безпека нації забезпечується лише наявністю в державі підконтрольних їй територій, вільним користуванням їхніми ресурсами в національних інтересах, а дружні стосунки з усіма країнами по периметру державних кордонів зовсім не обов'язкові. Користуючись міжнародним досвідом, вони зрозуміли, що із сусідами в АТР треба мати, по можливості, дружні, добросусідські стосунки.

Коли наприкінці 80-х років здавалося, що Японії призначено обминати Америку, більшість думало, що там незабаром сформується і відповідна політична влада, що і дозволяє реально впливати на події. Цього не відбулося, економіка Японії переживала застій цілих десять років. Застій виявив нездатність якоїсь політичної партії ефективно управляти

внутрішньою політикою. Американці, стурбовані успіхами Японії, проводили дослідження, метою яких було виявити, у чому ж конкретно успіх японського економічного дива. У якості основного пояснення робилися посилання на базові японські системи, що, проте, не витримали іспиту часом на рубежі XX-XXI ст.

Незважаючи на всі згадані вище труднощі у японців зберігається продумана державна політика регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вона виконує роль рушія, сприяючи інтеграції Японії у світове господарство з максимальним урахуванням національних інтересів. Таким чином, держава зберігає за собою статус міжнародного, науково-технічного, фінансового і торгового центру. Тим самим можна підтверджувати, що влада вдало, використовує "інструментальну легітимацію", термін запропонований англійським філософом Д. Хелдом. Стосовно даної проблеми це означає наявність широкого арсеналу методів державного регулювання, що забезпечує високу ефективність управління.

Вивчення особливостей взаємовідносин всередині японської владної системи дозволяє проводити паралелі між нею та великою сім'єю, де кожен може висловити свою думку, яка, проте, не має виходити за рамки цієї окремо взятої родини, адже сила традицій величезна. Уявлення про практичну розумність органів державної влади є одним із важливих умов того, що дії, вироблені ними, сприймаються як законні і доцільні. Люди визнають владу тому, що вона сформована на основі існуючих правил.

Стрижнем такої легітимності є переконаність у правомочності існуючої політичної системи. Довіра до системи автоматично поширюється на обраних законно осіб. Безпосередньо під структурою влади розуміється організаційний внутрішній устрій системи влади у всьому різноманітті її елементів у їх тісному зв'язку, підпорядкуванні, супідрядності. На зміцнення легітимності спрямовані структурні реформи, що проводяться державною владою на чолі з прем'єр-міністром країни[17].

У процесі її легітимації сама система робить вирішальний вплив на поведінку громадян, на їхнє відношення до держави, сім'ї, релігії, культури. Японська владна система протягом століть успішно використовувала ідеологічну легітимність, суть якої полягає у підтримці впевненості громадян у їх особистій безпеці в результаті захисту з боку держави, обґрунтування переваг перебування під "парасолькою державної безпеки". На практиці це є величезний резерв для влади в плані пошуку виходу із найскладніших ситуацій, надійна гарантія, що дозволяє уникнути багатьох руйнівних наслідків від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

На сьогодні актуальним є наголошення на національних особливостях японців, чим характеризується націоналістична легітимність. Не останню роль в цьому процесі відіграє формування ідентичності японців для яких общинні цінності у будь-якому випадку стоять на першому місці і відповідно мають пріоритет над усіма іншими. Громадяни, поняття боргу та відповідальності для яких в ієрархії цінностей вище за свободу, повністю довіряють владі, тому вся держава являє собою єдиний організм.

В Японії бажання злитися з НАТО, на додаток до тенденції ставити суспільство на перше місце, впливає на управління в країні та прийняття рішень різними способами, прямо і опосередковано, негативно і позитивно. Незважаючи на це, сама культура займає значну частину життя кожної людини та має великий вплив на її почуття ідентичності. Отже, незважаючи на необхідність певних змін у суспільній атмосфері, неможливо і неправильно ліквідувати його коріння в японському суспільстві. Враховуючи все, для забезпечення соціальної стабільності та зростання в Японії необхідно внести розумні поправки в довгостроковій перспективі.

У сучасній Японії існують дві точки зору щодо своєї культурної самобутності: європейські цінності залишаються європейськими, а азіатські мають універсальне значення; та полярно їй протилежна - відхід традицій на задній план, що характеризує пристосування західних стандартів до

місцевих умов. Проте у будь-якому випадку культурна політика відіграє важливу роль як всередині держави, так і за її межами, адже вона стала третім стовпом зовнішньої політики Японії поряд з економічною експансією і гарантією державної безпеки[18].

Важливим фактором легітимності влади в Японії стає інститут сім'ї та шлюбу. Історично склалося так, що роль жінки при легітимації влади була мінімальною, але з часом ситуація змінилася і тепер для своєї легітимності владі потрібна не лише чоловіча підтримка, але й жіноча, бо на сьогодні їхні права практично не відрізняються.

Сучасна японська преса виступає органічною ланкою в системі легітимації, проведеною владою. Виконуючи соціальне замовлення, вона активно включається в ті процеси, які пропонує влада і виступає основою будь-якої еліти: політичної, фінансової. Таким чином преса сприяє успішному процесу легітимації. А ті випадки, коли вона виступає з критикою окремих проявів негативних аспектів функціонування влади, вона усе ж використовує винятково з метою зміцнення легітимності влади.

Японські клани чи впливові групи осіб (якудза) співпрацюють з владою, що однаково вигідно учасникам цієї угоди. Що головне – збереження трьох базових елементів, що лежать в основі будь-якої корпорації: влада, гроші, мир. З іншого боку, існування нелегального аспекту владної системи може сприяти і делегітимації влади. Справжня корупція, так званий узаконений грабунок, негативно впливає на функціонування владної системи та спричиняє виключно делегітимацію влади[19 с.139].

Індикатором легітимності влади служить економічний прогрес і пов'язаний з ним добробут громадян. Прослідковується подібність економічної інтервенції сучасної Японії і наступом японської імператорської армії у І-й половині ХХ сторіччя. Особливістю економічного розвитку держави є ринкова свобода, яка розглядається не як

головна ціль держави, а як один з декількох можливих засобів для досягнення кінцевої мети - постійної легітимації влади. У японців є розуміння що армія не єдиний різновид боротьби та легітимації влади технологічний науковий і соціальний добробут виступають у ролі «підпільної армії» таких самих принципів Японія дотримується стосовно своєї зовнішньої політики.

Правлячі кола Японії завжди приділяли велику увагу збільшенню чисельності населення і підтримці на високому рівні якісних демографічних характеристик, здорового стану нації, забезпечували продовольчу та технологічну незалежність країни, бо сировинну незалежність через об'єктивні географічні фактори вони не можуть забезпечити, особливо в період високих темпів промислового росту, коли японська індустрія використовує велику кількість енергії та сировинних матеріалів. Японська владна система постійно піклується про розвиток соціальної сфери. Уряд проводить відповідні реформи, приймає програми соціального захисту населення, використовуючи їх плідні результати задля легітимізації влади.

Використання сили може не стільки підвищити рівень легітимності, скільки прискорити падіння режиму. Сила є ненадійним джерелом легітимації влади. Проте потреба держави в Збройних Силах ніким не заперчується через свою очевидність. У суспільстві є ще чимало того, що просто необхідно придушувати: злочинність, казнокрадство, корупція і тощо. Поліція і суспільство не завжди спроможні контролювати ситуацію. Тому у критичних випадках влада для стабілізації ситуації залучає "сили самооборони", сучасну армію і флот. Мова йде лише про те, що тільки на основі сили влада не може поширюватися на все суспільство. Це може відбутися лише в рамках законності, шляхом виборів.

Отже Японія прагне увійти на рівних до світової спільноти і в той самий час з перспективою зайняти у ній перші місця. Теоретичні засади сучасного зовнішньополітичного курсу Японії ґрунтуються на принципах,

співробітництва з іншими країнами, захисту національних інтересів та підтримки міжнародної безпеки та стабільності. Хоча Японія і була прихильником пацифізму виклики останнього десятиріччя змусили переглянути безпекову політику країни.

Японія є важливим гравцем на міжнародній арені. Вона має значний економічний потенціал і є важливим торговим партнером для багатьох країн світу. Японія також є членом багатьох міжнародних організацій і бере активну участь у міжнародних справах. Японія є важливим гравцем на міжнародній арені. Вона має значний економічний потенціал і є важливим торговим партнером для багатьох країн світу. Японія також є членом багатьох міжнародних організацій і бере активну участь у міжнародних справах. Не зважаючи, на труднощі у досягненні цілей Японія, старається дотримуватися своїх принципів.

1.2. Основні вектори політики Японії на міжнародній арені.

1.2.1. Особливі відносини Японія – США.

Для Японії немає важливіших двосторонніх відносин, ніж ті з Сполученими Штатами. З воєнного противника і окупаційної сили Сполучені Штати перетворилися на невід'ємного партнера у сфері безпеки для Японії, стаючи її опорою для успішної реінтеграції в міжвоєнну міжнародну систему. Основна угода, що лежить в основі альянсу США-Японія, залишається непорушеною: надання захисту під ядерною парасолькою Сполучених Штатів в обмін на розміщення в Японії американських військових баз, які є основою передової військової присутності США в критичному регіоні Азії. Але якщо існує постійна ознака у відносинах США-Японія, то це їхнє безперервне перетворення.

Відносини Японії зі Сполученими Штатами після окупації були засновані на договорі про безпеку 1951 року. Частково розуміння, яке лежало в основі цього договору, полягало в тому, що Японія матиме доступ до ринку США в обмін на утримання американських баз на японській землі. У той час як Ліберально-демократична партія(ЛДП) Японії бачила переваги в підтримці таких відносин обміну, що дозволило Японії різко розширити свою зовнішню торгівлю, уникаючи при цьому надмірних витрат на безпеку, японські опозиційні партії були менш оптимістичними щодо відносин, які безпосередньо прив'язували Японію до все більш ворожої холодної війни. Тому напруга зростала з наближенням дати поновлення договору (запланованого на 1960 рік); обидва уряди сподівалися продовжити його на 10 років у вигляді переглянутого Договору про взаємне співробітництво та безпеку. Ситуація ускладнювалася внутрішньою неприязню до Кіші Нобуске, який став прем'єр-міністром у 1957 році після того, як раніше працював у кабінеті Тодзьо. Хоча Кіші був визнаний військовим злочинцем. Його стійка антикомуністична позиція, його відкрита підтримка конституційного перегляду та його недемократична

тактика викликали підозру серед багатьох японців, які вважали, що вони лише незначно брали участь у створенні первинного договору та були стурбовані майбутнім нації. До цього додався запропонований візит до Японії президента США Дуайта Д. Ейзенхауера, який був запланований на тлі нової напруги, спричиненої збиттям американського літака-розвідника Радянським Союзом у травні 1960 року. Коли кабінет Кіші використав свою більшість у парламенті, щоб силою провести перегляд договорів, опозиція неухильно зростала. Переважно студенти, вийшли на демонстрації в Токіо протягом кількох днів. Зрештою договір продовжили, але візит Ейзенхауера було скасовано, а Кіші пішов у відставку в липні 1960 року [20 с.485].

Адміністрація президента США Джона Ф. Кеннеді привернула увагу багатьох японців, і призначення Кеннеді популярного вченого Едвіна О. Райшауера послом ще більше покращило японсько-американські відносини. Але наприкінці 1960-х років непопулярність війни у В'єтнамі загрожувала знову ускладнити відносини. Прем'єр-міністри Ікеда та Сато наполегливо працювали, щоб усунути останні нагадування про війну. У 1967 році під керівництвом Сато острови Бонін (Огасавара) були повернуті Японії; і в 1969 році, напередодні відновлення переговорів щодо перегляду договору, Сполучені Штати погодилися повернути Рюкю в 1972 році, хоча бази повинні були зберігатися на Окінаві згідно з умовами договору безпеки. Таким чином, до 1972 року американо-японські відносини стабілізувалися. Хоча ознаки змін з боку обох країн можна було знайти в їхній політиці щодо Китаю, мало що вказувало на зростаючий конфлікт навколо торгівлі, який згодом виник [21].

Японія прагнула дистанціюватися від будь-яких спільних силових дій з США, обмежуючись фінансовою допомогою.

Наприкінці 1990-х років і далі американо-японські відносини покращилися та зміцнилися. Основна причина суперечок у стосунках, напр. торговельні суперечки стали менш проблематичними, оскільки Китай

витіснив Японію як найбільшу сприйману економічну загрозу для США, а поява Північної Кореї як воюючої держави-ізгоя зблизила дві нації перед обличчям того, що вважалося спільним ворогом, також[22]. На сучасному етапі війна росії проти України стала каталізатором для зближення у відносинах між обома країнами[24 с.130].

Під час президентства Обама Японія не була пріоритетним напрямком в зовнішній політиці США, що було помітним застоєм після попереднього близького партнерства. І очікувалося, що партнерство і далі буде тільки ближчим .

У 2009 році Демократична партія Японії прийшла до влади з мандатом, що вимагав змін у військових домовленостях між США та Японією. Новий уряд розпочав перегляд нещодавно укладеного плану переналагодження безпеки, проте міністр оборони Сполучених Штатів Роберт Гейтс повідомив, що Конгрес США не бажав розглядати будь-які зміни. Деякі американські посадовці хвилювалися, що уряд, очолюваний Демократичною партією Японії, може здійснити політичний поворот від Сполучених Штатів та спрямуватися до більш незалежної зовнішньої політики. Однак на загальних виборах в Японії 2012 року ЛДП повернулася до влади, забезпечивши повернення відносин зі Сполученими Штатами до їхнього попереднього, більш стабільного становища.[24]

Також землетрус 2011 року в Японії повернув її до оборонної політики орієнтованої на альянс. Цьому добре послужила операція «Томодачі» яка виконувалась та корегувалась за допомогою сил Японії та США, що продемонструвало корисність співпраці Японії і США.

Вибір Шіндзо Абе на посаду прем'єр-міністра Японії у грудні 2012 року ініціював фундаментальні зміни у відносинах між адміністрацією Обама та Японією. Візія Абе щодо національного відновлення в основному співпадала з порядком денним та стратегічними пріоритетами Повороту, як у сфері безпеки, так і в економіці. Зокрема, Абе керував п'ятьма

конкретними реформами щодо розширення участі Японії в сфері безпеки: створення Національної ради безпеки за американським зразком; схвалення закону про державну таємницю, який дозволяв підвищену розвідувальну співпрацю з Сполученими Штатами та іншими дружбою країнами; реформу принципів експорту зброї, яка дозволяла Японії спільно розробляти системи зброї з Сполученими Штатами та союзниками; і видання Стратегії національної безпеки для Японії[25].

Близький характер відносин залишався таким до приходу Д.Трампа на президентський пост. Вибір Трампа у ролі президента шокував політичну і економічну еліту Японії, особливо після гасел президентської компанії «Make America Great Again» «America First». Японії прийшлося зіткнутися з викликом які були сформовані протягом багатьох десятиліть а саме багатосторонні організації, правила економічного порядку і альянси, що підтримуються збігом інтересів та цінностей. Однак сторонам вдалося знайти компроміс для подальшого партнерства.

Трампа також впровадив ряд дій, які викликали занепокоєння в Японії. Зокрема, він вийшов з договору ТТП, який був важливою торговим угодою для Японії. Він також ввів додаткові тарифи на японські товари, що негативно вплинуло на японську економіку.

Як і багато інших союзників і партнерів Америки, Японія пережила чотири роки невизначеності через нестабільну зовнішню політику Дональда Трампа.

Проте Сіндзо Абе доклад зусиль щоб залучити Трампа, розвиваючи з ним особисті стосунки та уникаючи найгірших наслідків періоду президентства Трампа для Японії.

Контакти Трампа з Північною Кореєю та Китаєм сильно сколихнули Японію. Не проконсультувавшись і навіть не повідомивши про це японський уряд, Трамп вирішив провести зустрічі з Кім Чен Ином. Під час зустрічей Трамп не порушував занепокоєння Японії ядерними та ракетними

розробками чи викраденням японців північнокорейським режимом, створюючи у Токіо враження, що Трампа не турбує безпека Японії.

Щодо Китаю був обраний більш конфронтуючий характер, що розходилося з баченням Японії щодо способу врегулювання викликів які він ставив перед альянсом США та Японії

Адміністрація Трампа таки відповіла готовністю для співпраці, сигналізуючи про наміри адміністрації Трампа продовжувати співпрацю з регіоном і протистояти Китаю спільно.

Так адміністрація вибрала концепцію своєї політики в Азії, яка була вперше сформульована прем'єр-міністром Абе - FOIP. Також була розроблена кампанія для відволікання уваги від торгівлі, соціалізуючи американського президента до робочих місць, створених завдяки значним інвестиціям японських компаній в Сполучених Штатах. Центральним напрямком зусиль Абе було культивування дружби з Трампом через підкорення, кампанія, яка вилилася у державний візит президента Трампа в Японію у травні 2019 року, де він став першим главою держави, який зустрівся з новонародженою імперською парою ери Рейва та вручив "Кубок Трампа" чемпіону престижного турніру з сумо.

Хоча відносини між країнами за адміністрацією Трампа підняли ряд дискусій і суперечок щодо курсу альянсу та поставило відносини під загрозу, за Абе Японія витримала тиск, щоб взяти на себе більшу частку витрат на утримання американських сил в Японії, загрозу нових мит на японський експорт до США та вимоги купувати більше зброї.[26 с. 25]

Після обрання президента Джо Байдена Японія та Сполучені Штати зміцнили позиції з багатьох важливих міжнародних питань, а відносини базувалися на взаємній довірі. Незважаючи на побоювання Японії, Байден дотримувався більшої частини жорсткої політики Трампа щодо Китаю. Підхід Байдена до Китаю є більш методичним і передбачуваним і менш одностороннім, ніж підхід Трампа. Обидві країни дотримуються

багатонаціонального підходу, заснованого на цінностях, просуваючи бачення FOIP та співпрацюючи на саміті G7[27].

Відносини між США та Японією за президентства Джо Байдена залишаються міцними. Адміністрація Байдена зробила акцент на зміцненні американсько-японського альянсу в усіх сферах, включаючи безпеку, економіку та культуру.

Адміністрація Байдена продовжила зміцнювати американсько-японський альянс у сфері безпеки. У 2023 році США та Японія підписали угоду про співпрацю в галузі оборонних технологій. Ця угода дозволить США та Японії спільно розробляти та виробляти оборонні технології[28].

Адміністрація також прагне зміцнити економічні відносини між США та Японією. У 2023 році США та Японія підписали угоду про партнерство в галузі торгівлі та технологій. Ця угода спрямована на зниження торгових бар'єрів між США та Японією та сприяння інвестиціям в обидві країни.

Крім того, адміністрація Байдена співпрацює з Японією у справі протидії Китаю. США та Японія вважають, що зростання економічної та військової могутності Китаю становить загрозу для регіональної безпеки.

Сполучені Штати різко засудили вбивство колишнього прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе, який був убитий 8 липня 2023 року. Президент Джо Байден висловив свої співчуття родині та народу Японії. Він також заявив, що Абе був "справжнім другом Сполучених Штатів" [29].

Після зайняття посту прем'єр-міністра Японії Фуміо Кісідою США та Японія продовжили зміцнювати свої оборонні зв'язки. У 2022 році країни підписали угоду про розширення стратегічного партнерства в галузі оборони, яка передбачає розширення спільних навчань та навчань, а також співпрацю в галузі розвитку новітніх оборонних технологій.

Кісіда також приділяє значну увагу питанням безпеки у Південно-Східній Азії. Він виступає за зміцнення ролі США в регіоні та закликає до

більшої єдності між країнами регіону у відповідь на зростаючі загрози з боку Китаю.

Отже Японсько-Американські відносини протягом ХХ ст. хоч і були у складному становищі і країни мали розбіжності все одно країни зуміли знайти компроміс, оскільки вони мають багато спільних інтересів, як в економічній, безпековій, регіональній політиках так і у геополітичному баченні світу. Ця динаміка продовжується і сьогодні, не дивлячись на те, що останню декаду Японія і США мали труднощі вони все одно бачать один в одному вигідних партнерів і продовжують мати міцні та продуктивні стосунки.

Протягом останнього десятиліття Японія реформувала свою зовнішню та безпекову політичну позицію з темпом, який не спостерігався з перших десятиліть після закінчення Другої світової війни. Японія створила нові національні інституції та закони з безпеки, переінтерпретувала правові основи для Альянсу США-Японія та інших альянсів, скасувала заборони на експорт зброї, придбала нові збройні системи, відкрила можливість міжнародної участі своїх Сил самооборони більш загально, переглянула хартію з розвитку допомоги, і вирівняла явні політики з безпеки, економіки та розвитку в широких ініціативах по всьому регіону Індо-Тихого океану.

Цю біполярність у політиці Японії можна пояснити складним післявоєнним періодом, коли руйнівний досвід імперіалістичної та мілітаристської агресії Японії до та під час Другої світової війни заклав основи для невтручання у зовнішню політику Японії

1.2.2. Японсько-китайські відносини.

Великий вплив робить Японія на Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Економічне зростання тут до кінця ХХ в. було найвищим серед усіх регіонів світу. Майже у всіх країнах Східної Азії за останні 20 років щорічний приріст економіки становив у середньому більше 6%, а часом досягав і двозначних чисел. Наприкінці ХХ в. сукупна економіка 18 країн АТЕС перевищувала половину світового ВВП і забезпечувала більше 40% світового експорту.

Японія і Китай – дві найпотужніші в економічному відношенні країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які, за прогнозами експертів, залишатимуться в першій п'ятірці світових економічних лідерів у найближчому майбутньому[30].

Закінчення холодної війни дало Японії можливість проводити незалежну китайську політику. Після поїздки прем'єр-міністра Танаки Какуеї до Китаю в 1972 році, яка поклала початок процесу нормалізації відносин між двома країнами, Японія енергійно шукала можливості для торгівлі з Китаєм, і в 1978 році було укладено мирний договір і перший із низки економічних пактів. І торговельні, і культурні контакти між Японією та Китаєм різко розширилися, і на початку 1990-х років Китай став другим за величиною торговим партнером Японії, поступаючись лише Сполученим Штатам. Час від часу виникали напруги між обома країнами з приводу питань, таких як китайські зауваження до японського ставлення до свого воєнного минулого і колоніального правління у Китаї, а також до візитів японських посадовців до храму Ясукуні або японського протесту проти китайського придушення демонстрантів у 1989 році. Однак візит до Китаю імператора Акіхіто в 1992 році, який включав мовчазне вибачення за «тяжкі страждання», яких японці завдали китайцям під час війни, продемонстрував, що Японія налаштована не тільки будувати економічні

зв'язки з Китаєм, але й також подолати розрив, що виник через війну, і відновити культурні зв'язки.

Торгово-економічне співробітництво відіграє важливу роль у системі японо-китайських відносин. Ще з встановлення між цими країнами дипломатичних відносин у 1972 році Японія втримує позиції одного з провідних торговельного партнера Китаю. КНР, у свою чергу, закріпив за собою друге місце після США в зовнішньоторгівельному обігу Японії.

Новий виток економічних відносин розпочався у XXI ст., коли на зустрічі у жовтні 2000 р. в Токіо була підтверджена зацікавленість, насамперед китайської сторони, у подальшому поглибленні економічного співробітництва. Пріоритетними напрямками у цій сфері співробітництва стали: здійснення великих проектів розвитку в західних районах Китаю; розширення співробітництва в сфері технології та інвестицій; освоєння нових напрямків регіональної економічної взаємодії в Східній Азії.

Однак, не дивлячись на такі, здавалося б, позитивні вирішення питань у економічному напрямку, між Японією та Китаєм існує суперництво в тій або іншій галузях економіки. Найбільше ця конкуренція стала помітною саме в XXI ст., коли обидві країни вийшли на шлях швидкого розвитку як в політичній, так і в економічній сферах. Як для Японії, так і для КНР стратегічними засадами подальшого національного розвитку є пошук нових ринків збуту товарів і забезпечення енергоносіями. І Пекін, і Токіо не обходять у своєму зовнішньополітичному плануванні співробітництво з країнами Центральної Азії та Східної Європи.

Зіткнення економічних інтересів Японії та Китаю, насамперед, відбуваються у євразійському напрямі, в якому обидві країни націлені на закріплення своїх лідерських позицій. Країни конкурують між собою за лідерство й в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, в якому Японія і Китай є гігантами за результатами розвитку і в економічній, і в політичній сферах.

Стрімке у часі перетворення КНР на одного з найбільших імпортерів центральноазійських енергоресурсів створює додатковий тиск на їх попит в регіоні, де концентруються, безпосередньо, й зусилля Японії. Китай значно розширив своє співробітництво з регіоном з початку 21 століття, послідовно здійснюючи з кожною країною Центральної Азії різноманітні проекти. Присутність Японії є не такою масштабною і переважно концентрується на співробітництві в атомній енергетиці, поліпшенні інфраструктури, розробці природних ресурсів.

Але Японія також робить значні інвестиції у Китай, на що думки експертів розходяться. Одні вважають, що Японія має припинити свої інвестиції, бо, по-перше, надання економічної підтримки КНР фактично фінансує його військову міць, що може поступово призвести до загрози безпеки Японії, а по-друге, Китай сам підтримує багато країн, що розвиваються, а отже, не має певного сенсу інвестувати в країну, яка сама може собі дозволити надавати економічну допомогу іншим державам. А інші виступають проти скорочення підтримки Японією КНР, бо китайський уряд, скоріш за все, буде грати за правилами міжнародної системи, а також вважають, що підтримка Японії - своєрідне спокутування провини за руйнування під час Другої світової війни [31].

Але, незважаючи на значну конкуренцію в перші роки 21 століття, голови обох держав розуміють необхідність у співробітництві та взаємопідтримці і зараз роблять усе можливе, щоб досягти консенсусу у спірних питаннях. Прихід до влади у 2006 році кабінету Сіндзо Абе був використаний Пекіном для відновлення японо-китайських контактів на вищому рівні. На зустрічі 18 листопада 2006 року, що відбулася в Ханой між головою КНР Ху Цзіньтао та прем'єр-міністром Японії Сіндзо Абе, були визначені напрямки у вирішенні задачі налагодження всебічного й багатопланового взаємовигідного співробітництва.

Новим поштовхом для розвитку японо-китайських економічних відносин став візит японського прем'єр-міністра Ясуо Фукуда у грудні 2007 року. Фукуда заявив, що економічний розвиток Китаю надає як Японії, так і міжнародному товариству сприятливі можливості і є надзвичайно важливим для економічного розвитку Японії. Взаємодоповнюючі відносини між обома країнами безперервно поглиблюються і стали незамінними. Китай є найбільшим торговим партнером Японії, а Японія - найбільшим інвестором в Китаї [32].

В рамках візиту у 2009 році прем'єр-міністр Японії Йосихіко Ноди до Пекіну було підписано домовленість про зміцнення двостороннього співробітництва, особливо у фінансовій сфері. "Китай готовий тісно співпрацювати з Японією в просуванні наших двох країн, грошово-кредитному і фінансовому розвитку, та з метою прискорення прогресу в створенні зони вільної торгівлі в рамках Китай-Японія-Південна Корея і Східно-Азіатського фінансового співробітництва", - прокоментував цю зустріч Вень Цзябао. За останні роки співробітництво Китаю та Японії в економічній сфері лише стало більш тісним.

Отже, можна сказати, що обидві країни розуміють необхідність цього співробітництва, вбачаючи в ньому, в першу чергу, позитивні наслідки для себе, а точніше, для розвитку своїх економік. Також уряди і Японії, і Китаю бачать важливість кооперування у покращенні стану і Азіатсько-Тихоокеанського регіону, і всього світу в цілому.

В Пекіні і Токіо розуміють, що в економічному плані Центральна Азія і прилеглі до неї регіони набуватимуть все більшого значення, особливо як постачальники енергоносіїв. Для Китаю центральноазійський регіон відіграє роль зв'язувальної ланки між Сходом і Європою не тільки в географічному, але й в політичному і культурному розумінні. Тому Китай зацікавлений у стабільності і процвітанні регіону, який також є потенційним ринком для зростаючої економіки КНР. Крім того, Китай

розглядає свої відносини з Центральною Азією в контексті проблем розвитку і стабільності в західних районах Китаю, зокрема, в Синьцзян-Уйгурському автономному районі.

Зростання впливу Китаю в регіоні є очевидним. Офіційні китайські джерела підкреслюють, що основними пріоритетами політики Китаю в Центральній Азії є підтримка стабільності, доступ до енергоресурсів на взаємовигідних засадах і подальший розвиток економічних зв'язків з регіоном.

Активність Китаю не може не викликати відповідної реакції Японії, яку справедливо можна віднести до конкурента Китаю в енергетичній та політичній сферах співробітництва з Центральною Азією.

Центральна Азія є дуже важливим регіоном для Японії як в стратегічному, так і економічному відношенні. Токіо намагається зменшити свою залежність від близькосхідної нафти і використовувати енергоресурси з інших регіонів. Разом з тим японський уряд приділяє особливу увагу пошуку надійних джерел природного газу, що забезпечило б виконання вимог Кіотського протоколу про зменшення викидів парникових газів в атмосферу. Важливими статтями економічних інтересів Японії є також імпорт золота, особливо із Узбекистану, та доступ до уранових покладів Казахстану. На сьогоднішній день, Японія концентрує основні свої зусилля на двосторонніх відносинах з цими двома державами Центральної Азії. З ними були підписані договори про стратегічні відносини і налагоджуються тісні економічні зв'язки.

Японія виступає за розвиток відносин з Китаєм. Токіо вважає, що окремі проблеми в діалозі між Японією і Китаєм не повинні впливати на увесь комплекс двосторонніх відносин між країнами. Японо-китайські відносини є одними з найважливіших двосторонніх відносин для обох сторін, їхній подальший розвиток «відповідає інтересам як обох країн, так і інтересам регіонального та світового співтовариства.

Зміна вищих керівників в Японії та Китаї не тільки не привела до потепління відносин між ними, але й загрожує новою ескалацією територіальних конфліктів. Влада Японії висловили стурбованість у зв'язку з продажем Китаю французького обладнання для посадки вертольотів на палуби кораблів, які патрулюють зону навколо спірних островів Сенкаку (Дяюйдао). А новий голова КНР Сі Цзіньпін закликав армію "бути готовою вигравати війни". У цій ситуації логічним виглядає оголошене двома країнами збільшення військових витрат.

Невдоволення Токіо викликав контракт на постачання Китаю французькою корпорацією DCNS пристроїв, стабілізуючих вертольоти при посадці на корабельну палубу. Устаткування має бути встановлено на кораблях, які патрулюють зону навколо спірних островів Сенкаку (китайська назва - Дяюйдао).

У Франції заяву МЗС Японії проігнорували - Париж вважає угоду законною і не суперечить ембарго ЄС на постачання озброєнь Китаю. Більш того, французи давно домагаються скасування заборони, введеної ще в 1989 році, після придушення китайською владою заворушень на площі Тяньаньмень. Париж підтримує ряд країн Європи, зацікавлених у розширенні ринків збуту військової продукції.

В уряді Японії визнали, що в таких умовах необхідно підвищувати витрати на оборону[33].

Військовий бюджет Китаю зростає ще стрімкіше - в 2015 році він збільшвся до 7 млрд юанів (\$ 114 млрд) на 2022 він становив 1.5 трлн юанів (\$230 млрд) . Провідником антияпонського курсу в китайському уряді, грає свою роль глава МЗС Ван І. Він добре говорить по-японськи, в 2004-2007 роках служив послом в Токіо і в особливій прихильності до Японії помічений не був. Тепер же, як вважають японські дипломати, Ван І буде проводити ще більш жорстку політику, щоб його не запідозрили в

симпатіях до потенційного супротивника
[<https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2023-09-13/china-spends-700-billion-on-its-military-approaching-us-900-billion>].

Перші сигнали нового похолодання неодноразово з'являлися. Командування військово-морських сил КНР в жорсткій формі відкинуло поширену японським інформанством Kyodo інформацію про те, що 30 січня в Східно-китайському морі фрегат ВМС КНР "висвітлив" японський есмінець бойовим радаром системи управління вогнем. Китайські військові визнали подібну "дезінформацію" свідченням того, що Токіо цілеспрямовано намагається загострити ситуацію навколо Сенкаку.

Виступаючи на щорічному засіданні Ліберально-демократичної партії, Сіндзо Абе попередив, що провокації проти наземного, морського і повітряного простору Японії будуть тривати. Він, щоправда, запевнив, що завжди готовий для співпраці. Крім того, Абе звернув особливу увагу на те, що належить до одного покоління з новими лідерами КНР і Південної Кореї Сі Цзіньпіном і Пак Кин Хе. Цей факт, на його думку, допоможе досягненню миру в регіоні.

Втім, завадити цьому можуть однопартійці Сіндзо Абе. Ліберал-демократи виступали за проведення конституційної реформи, що розширює роль сил самооборони - вони вважають, що прийшла пора відродити повноцінну армію, яка матиме право не тільки на оборонні дії.

Прем'єр-міністр Фуміо Кісіда часто називав війну в Україні схожою на те, що, може статися у Східній Азії, тобто можливе китайське вторгнення на Тайвань. Ці події розлютили Китай, спричинивши подальше погіршення відносин.

У серпні 2023 року останньою краплею стало, що Японія вирішила викинути очищені радіоактивні стічні води з атомної електростанції Фукусіма в Тихий океан. Хоча цей викид був схвалений Міжнародним

агентством з атомної енергії та визнаний вченими безпечним, він викликав різку критику з боку Китаю, який відхилив оцінку МАГАТЕ.

Фуміо Кішіда та Сі Цзіньпінь заявили що вони прагнуть до взаємовигідних рішень у своїх відносинах. На своїх перших переговорах вони обговорили заборону Китаєм японських продуктів і справу японського бізнесмена затриманого в Китаї за шпигунство. Кішіда заявив, що прагне « знайти шляхи для вирішення дискусій стосовно заборони продуктів»[34].

Японсько-китайська напруженість не обмежується двосторонніми відносинами. Непримиренні розбіжності впливають із їхніх ширших поглядів на світову політику. Японія глибоко ввійшла в західні системи та розвиває вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон, а також зміцнила військові зв'язки зі Сполученими Штатами та їх союзниками та партнерами. Японія пропонує альтернативні Глобальному Півдню моделі розвитку, такі як ініціативи якісної інфраструктури на противагу китайській ініціативі «Один пояс, один шлях».

Зовнішня політика Японії по відношенню до Китаю відображає складність та важливість відносин між цими двома азійськими великими державами. Взаємодія між Японією і Китаєм має декілька ключових аспектів:

1. Економічні відносини: Японія і Китай є двома з найбільших економік у світі, і їх економічна взаємодія велика. Обидві країни є важливими торговельними партнерами, і взаємний обсяг торгівлі значно зріс протягом останніх десятиліть. Проте економічні змагання і торговельні напруги також існують між ними, особливо у галузі високих технологій та сфери безпеки.
2. Територіальні спори: Японія і Китай мають невирішені територіальні спори, зокрема стосовно Східно-Китайського моря і Діалогового острова (Senkaku/Diaoyu Islands), який контролює Японія. Ці спори призвели до напруги в регіоні та інцидентів між обома сторонами.

3. Політичні відносини: Політичні відносини між Японією і Китаєм були напруженими в минулому через історичні конфлікти та травми, зокрема внаслідок Другої світової війни. Однак обидві сторони спрямовують зусилля на покращення дипломатичних відносин та співпрацю в різних галузях.
4. Регіональна стабільність: Японія і Китай відіграють важливу роль у підтримці стабільності та безпеки в Азії. Обидві країни є членами різних міжнародних організацій і спільно працюють над рішенням глобальних проблем, таких як зміна клімату та пандемія.
5. Спільні інтереси: Попри різниці в поглядах і інтересах, Японія і Китай також мають спільні завдання і інтереси, такі як глобальна економіка, боротьба зі зміною клімату і подолання світових викликів. Це створює можливості для співпраці.

Зовнішня політика Японії по відношенню до Китаю є складною і чутливою сферою, в якій обидві сторони намагаються зберегти баланс між конкуренцією і співпрацею. Для стабільності в регіоні та світовій політиці важливо, щоб обидві країни продовжували діалог і зусилля на шляху до розв'язання спорів і зміцнення співпраці.

Китай має значний історично-культурний вплив на Японію. Економіка обох країн могутня, оскільки це дві найпотужніші економіки світу. Японія є головним двостороннім торговим партнером, також КНР була найбільшою країною для експорту Японії у 2009 р. З часів Другої світової війни японсько-китайські відносини досі залишаються в складному стані через політичні та геополітичні розбіжності. Таким чином, існує прихована конкуренція, не дивлячись на близькі ділові та партнерські відносини.

1.2.3. Співробітництво між Японією і Південною Кореєю.

Зовнішня політика Японії щодо Південної Кореї є складною і важливою частиною її зовнішньої діяльності. Південна Корея (Республіка Корея) і Японія - дві сусідні азійські держави, які мають багатий історичний контекст і сьогодні є двома з найбільших економічних акторів у світі.

Після Другої світової війни Японія колонізувала територію Кореї, і ця травма історії залишила глибокий слід у відносинах. Багато конфліктів і проблем між ними випливають із цієї історичної травми.

Японський уряд також намагався вирішити тривалу ворожнечу, яка існувала до Японії на Корейському півострові. Були оприлюднені офіційні заяви про вибачення перед Кореєю за колоніальне правління Японії (зокрема прем'єр-міністром Мураямою Томіічі в 1995 році), лідери Японії та Південної Кореї здійснили візити до країн одна одної, а також були укладені двосторонні торгові угоди. Однак такі позитивні кроки, як правило, нівелювалися подіями, які часто викликали гнів у Південній Кореї: періодичні заяви японських урядовців, які, здавалося, захищали колоніальні та воєнні дії Японії, постійні періодичні візити прем'єр-міністрів до святилища Ясукуні та тим фактом, що колоніальне правління Японії було позитивно зображене в японських підручниках. Іншою проблемою для Південної Кореї був статус корейців, які проживають в Японії, багато з яких були японцями третього чи четвертого покоління. Незважаючи на ці розбіжності, у 2002 році Японія та Південна Корея спільно прийняли фінал Чемпіонату світу з футболу, що вперше відбулося в Азії або організовано спільно двома країнами.

Японія і Південна Корея є важливими торговельними партнерами одна для одної. Обидві країни мають схожий індустриальний базис і залежать від міжнародної торгівлі. Проте спори у торгівлі, зокрема в сфері високих технологій та сировини, можуть породжувати напругу у відносинах.

Південна Корея і Японія мають незавершені територіальні суперечки стосовно островів Такешіма (Докто) і Східно-Корейського моря (Східно-Японського моря). Ці суперечки неодноразово призводили до політичних криз і напруги в регіоні.

Японія і Південна Корея мають спільні інтереси в регіональній стабільності та економічному розвитку. Обидві країни є членами різних міжнародних організацій, таких як Азіатсько-Тихоокеанський економічний співрозвиток (АРЕС) і Форум регіонального співробітництва (ASEAN+3). Співпраця між Японією і Південною Кореєю може впливати на стабільність в Азії. Серед основних проблем у відносинах між обома країнами можна виділити:

- Питання військової історії та способу визнання злочинів, скоєних під час колоніального періоду.
- Територіальні суперечки, особливо стосовно островів Такешіма.
- Спори у торгівлі, зокрема в сфері виробництва напівпровідників.

Незважаючи на складність відносин, співпраця між Японією і Південною Кореєю залишається важливою для стабільності та розвитку Азії. Можливе поліпшення відносин між країнами вимагатиме вирішення історичних суперечок і територіальних питань, а також розуміння важливості співпраці у геополітичних та економічних питаннях [35].

Стаття 9 Конституції Японії не дозволяє Японії входити з будь-якою країною в відносини, що стосуються безпеки, крім Сполучених Штатів. Отже, у Японії не могло бути таких істотних відносин з Південною Кореєю, і військові договори були нечастими. Тим не менш, Японія підтримувала аварійний план Сполучених Штатів переправити збройні сили США, які перебувають в Японії, в Південну Корею в разі, якщо Північна Корея почне її атакувати. Вона також підтримала початок відносин між Південною Кореєю і Китаєм в 1980-х роках. З часу укладення договору про основні

відносинах між Японією і Республікою Корея Японія визнала Південну Корею як єдиний законний уряд всього Корейського півострова.

У 2001 році торговельний оборот між Японією з Південною Кореєю склав 29100 млн. \$, При якому чистий прибуток Японії склала близько 5,8 млрд. \$. У 2002 році японці направили приватні інвестиції в Південну Корею у розмірі 4,4 млрд. \$. Часто компанії Японії і Південної Кореї мали взаємозалежні відносини, які дали Японії переваги на зростаючому ринку Південної Кореї. Багато продуктів Південної Кореї були засновані на японських дизайні і технології. Хвиля імпорту продуктів з Південної Кореї до Японії в 2002 році була частково результатом японських інвестицій в Південну Корею.

У 1996 році ФІФА оголосила, що ці дві країни спільно проведуть Чемпіонат світу з футболу (Кубок світу ФІФА) в 2002 році. Наступні кілька років лідери обох країн особливо тепло зустрічалися для підготовки до ігор. Хоча громадяни обох країн були спочатку незадоволені тим, що їм доведеться ділити славу, і суперечності, ці зустрічі проходили досить успішно .

2005 рік був названий «роком дружби між Японією і Південною Кореєю». Однак суперечки щодо скель Лианкур знову спалахнули, коли префектура Японії Сімане (Shimane) оголосила «день Такесима» (по-японськи ці спірні острівці називаються «бамбуковими островами», тобто «Такесима»), влаштувавши демонстрації в Південній Кореї.

На початку 2008 р. новообраний президент Південної Кореї Лі Мьон Бак заявив, що має намір відновити практику човникової дипломатії між Кореєю та Японією, чому на його думку повинні були сприяти переговори на вищому рівні, про які він домовився (Новий президент Південної Кореї погодився на відновлення «човникової дипломатії» з Японією).

В останні роки популярна культура Південної Кореї знайшла велику популярність в Японії, за що це явище отримало назву «Корейської хвилі»

(韓流). «Зимова соната» була «першою з багатьох телевізійних драм, що вразили Японію», як писала «Washington Post» у 2004 році. Однак, деякі організації, такі як «Fuji Television» і «Bloomberg» заявили, що корейський бум в Японії почав вщухати в 2007 році.

Після закінчення японського правління в Кореї, Південна Корея впродовж десятиліть забороняла поширення елементів японської культури, таких як музика, фільми, манга і книги. Ця заборона в Південній Кореї було частково знято адміністрацією Кіма Де Чжуна (Kim Dae-jung) в 1998 році. В результаті переклади й адаптація продуктів японської культури, таких як музика, манга, аніме, відеоігри, теледрами і романи досягли рекордних продажів в Південній Кореї[36].

Японську навалу також можна побачити в літературі. Японська література є найбільш переказаною серед всієї іноземної літератури в Південній Кореї, займаючи 32% всього ринку. Зростання популярності японських романів вже випередив ентузіазм корейських письменників. Відомі в Кореї японські письменники включають в себе Харукі Муракамі (Haruki Murakami), Банана Йосімото (Banana Yoshimoto) і Каорі Екуні (Kaori Ekuni).

Японія 10 серпня 2012 р., відкликала свого посла із Сеула на знак протесту у зв'язку з візитом південнокорейського президента Лі Мен Бака на острови Токто у Японському морі, територіальна приналежність яких викликає суперечки між двома країнами.

Дипломатичному демаршу передували повідомлення південнокорейських ЗМІ про неоголошений візит Лі Мен Бака на один із островів Токто.

Раніше південнокорейські політики такого рангу ніколи не відвідували спірні острови, які перебувають під суверенітетом Південної Кореї, але водночас є об'єктом територіальних домагань Японії.

У 2008 році Південна Корея відкликала свого посла з Токіо після того, як стало відомо, що в японських підручниках острова Токто (японська назва Такесіма) вказані як території Японії.

Сеул висловив рішучий протест Японії проти повторного включення в доповідь з оборони за 2013 р. її територіальних претензій на острови Токто, які Південна Корея вважає споконвічно своїми[37].

Приводом для офіційної ноти протесту Південної Кореї послужила публікація щорічної “Блакитної книжки з зовнішньої політики Японії”, в якій японці підтвердили свої претензії на острови Токто (японська назва Такесіма), що є предметом суперечки між країнами.

Представник південнокорейського зовнішньополітичного відомства зазначив, що уряд Японії не зможе далі розвивати двосторонні відносини з Південною Кореєю, якщо не відмовиться від претензій на Токто. Представник підкреслив, що Південна Корея буде жорстко відповідати на будь-які спроби оскаржити суверенітет островів і захищати територію.

Японія після Другої світової війни претендує на групу невеликих островів Токто в західній частині Японського моря, які знаходяться під суверенітетом Південної Кореї. Острови відомі також як скелі Ліанкур.

Президент Південної Кореї Лі Мен Бак заявив, що імператор Японії Акіхіто повинен попросити вибачення у південнокорейців за колоніальне панування на півострові.

Лі Мен Бак зробив цю заяву напередодні святкування Дня незалежності Південної Кореї, яка була японською колонією з 1910 по 1945 рік.

Раніше в 2010 році уряд Японії офіційно вибачався за період японського колоніального володарювання на Корейському півострові. Зокрема, прем'єр Наото Кан висловив глибоке співчуття у зв'язку зі стражданнями, заподіяними населенню Кореї.

Після закінчення Другої світової війни спірними островами управляє Південна Корея. Візит Лі Мен Бака був також приурочений до річниці

капітуляції Японії 15 серпня 1945 року, коли закінчився колоніальний період.

Відносини між Японією і Південною Кореєю різко погіршилися з приходом Абе в грудні 2012 року з приводу історичних питань і територіальних суперечок в Японському морі. Дипломатична напруженість ще більш поглибилася після відвідування Абе 26 грудня 2011 року храму Ясукуні, який прославляє 14 злочинців класу А другої світової війни[38].

Японія закликала Південну Корею провести переговори на високому рівні для вирішення розбіжностей, але Корея дала ясно зрозуміти, що уряд Японії має в першу чергу визнати історичні питання.

Відносини між Південною Кореєю та Японією за часів Ш. Абе можна охарактеризувати як успіхами так і невдачами. Причиною є не тільки колонізація півострова з 1910 по 1945 рр. яка є постійним каменем спотикання, а й те, що Японія вважала свої зусилля врегулювання відносин достатніми тоді як південнокорейці вважали їх недостатніми.

Найбільший прорив у відносинах відбувся у 2015 році із угодою щодо питання сексуальних рабинь, яких називали “комфортні жінки” під час японської окупації. Угода стверджувала, що питання остаточно вирішено через вибачення Ш. Абе та у вигляді фінансування в \$ 8.3 млн у фонд для жертв які пережили натиск часів Другої світової війни. Через рік обидві сторони підписали угоду про безпеку, яка підтримала настрої дипломатичного співробітництва.

Незважаючи на зусилля Японії подолати спадщину цього питання, враховуючи вибачення Японських лідерів, багато південнокорейських громадян, включаючи самих жертв-активістко, не вважали цього достатнім і тому серед населення залишились негативні настрої стосовно Японських намірів. Після чого наступний президент Мун Дже Ін розпочав процес перегляду угоди, що знову відкрило поле для дискусії стосовно японських злочинів минулого. Південнокорейський верховний суд видав рішення, у

яких вимага, щоб японські компанії надали компенсацій жертвам яких змушували працювати під час Другої світової війни. На що Абе відреагував негативно після чого почалися економічні конфлікти та суперечки, що закріпило спад у відносинах між країнами.

Новою сторінкою у відносинах була зустріч Ш. Абе з прем'єр-міністром Кореї Лі Нак-йон на якій вони відзначили важливість партнерства через загрозу з боку Північної Кореї, незважаючи на напружені двосторонні відносини.

Після оголошення планів про випуск води з Фукусіми Японія отримала шквал критики з країн регіону, включаючи Південну Корею. Хоча її уряд і схвалив план Японії щодо викиду води, південнокорейські громадяни виражають широке занепокоєння та виходять на протести.

Новий ПМ Японії Фуміо Кішіда висловив своє бажання встановити «нову епоху» двосторонніх відносин, також міністр закордонних справ Японії Їоко Камікава в своєму виступі також оголосила, що тісне співробітництво між Південною Кореєю є необхідним у зв'язку зі складною ситуацією у сфері безпеки в регіоні[39].

У безпековій політиці після приходу на пост президента Юн Сок Йол, країни керують більше рішучим курсом у відносинах, разом підсилюючи військову співпрацю з США і прагнуть побудувати більш незалежну оборонну промисловість. Корея та Японія змушені переосмислити свої двосторонні відносини на фоні зростаючої загрози в регіоні з боку КНДР та КНР. Крім того, що розвиток КНР дуже турбує сусідів, обидві країни можуть послідувати прикладу російського нападу на Україну і також напасти КНДР — на Республіку Корея, КНР — на Китайську Республіку о. Тайвань[40].

Загалом, співпраця між Японією і Південною Кореєю є важливою для стабільності і процвітання Південно-Східної Азії. Мирне вирішення спорів

і покращення відносин між цими двома країнами вимагає взаєморозуміння, гнучкості і готовності до співпраці в різних сферах.

Незважаючи на те, що Корея та Японія мають складне спільне минуле перед обличчям загрози обидві сторони активно залучаються до дипломатичного діалогу з метою протистояти регіональним загрозам. Японія і Корея мають спільні інтереси, працюють над проектами які мають спільне значення як для регіону так і для Японії і Кореї. Подальше співпрацювання, зусилля та спільний підхід до історичних питань можуть допомогти зменшити напругу.

1.2.4. Політика Японії щодо Тайваню.

Зовнішня політика Японії по відношенню до Тайваню є складною і чутливою сферою її зовнішньої діяльності. Тайвань (Республіка Китай) і Японія є сусідніми державами в Східній Азії, і їх відносини визначаються рядом факторів, включаючи політичні, економічні, культурні і геополітичні аспекти. Однією з основних особливостей політики Японії щодо Тайваню є відсутність офіційних дипломатичних відносин. Японія встановила так звані "неофіційні" відносини з Тайванем, які включають в себе торгівлю, культурний обмін та інші контакти, але не офіційне визнання Тайваню як незалежної держави. Японський уряд прихильний до підтримки Тайваню в міжнародних організаціях, де це можливо.

Японія і Тайвань мають тісні торговельні і економічні зв'язки. Тайвань є важливим торговельним партнером Японії, і обидві країни співпрацюють у сферах виробництва електроніки, інформаційних технологій та інших галузях. Економічна співпраця сприяє розвитку обох країн.

Відносини між Японією і Тайванем відбуваються в контексті складної геополітичної ситуації в регіоні. Китай вважає Тайвань своєю провінцією і прагне впливати на будь-які зусилля, спрямовані на міжнародне визнання Тайваню. Японія, будучи сусідом обох країн, повинна уважно уникати подальших напружених ситуацій.

Японія і Тайвань підтримують культурний обмін і співпрацю у галузі освіти. Це включає в себе обмін студентами, викладачами та вченими, а також спільні культурні заходи, що сприяють взаємному розумінню.

У важкі часи, такі як природні катастрофи або глобальні пандемії, Японія надає гуманітарну допомогу Тайваню. Також обидві країни співпрацюють у сфері медицини і досліджень з метою боротьби зі спільними викликами.

Узагальнюючи, зовнішня політика Японії по відношенню до Тайваню зберігає баланс між підтримкою тісних відносин у сферах економіки та культури і униканням офіційного визнання Тайваню як незалежної держави у світлі політичних реалій. Важливою метою є забезпечення миру і стабільності в регіоні, дотримуючись складного геополітичного контексту[41].

Природно, немає єдиного пояснення, чому Тайвань не долучився до сусідів у їх колективній нелюбові до Японії. Можливо, це пов'язано з тим, що Тайваню необхідно підтримка Японії у відносинах Китаєм. Таким же чином, в умовах протистояння Пекіна і Токіо через острови Дяоюйдао / Сенкаку, японські політики розуміють, що безпека Японії опиниться під загрозою, якщо Тайвань виявиться по контролем Китаю. З поверненням Сіндзо Абе на пост прем'єр-міністра була підкреслена важливість Тайваню для безпеки Японії. У січні 2013 року було оприлюднено офіційну заяву міністерства оборони Японії, яке включило напад КНР на Тайвань в список сценаріїв, які можуть спровокувати японсько-китайський конфлікт. Тим не менш, те ж саме можна було б сказати відносно Південної Кореї. Хоча важко уявити ще одну Корейську війну, яка об'єднає Токіо і Сеул в тій чи іншій формі. Однак відносини Японії з Південною Кореєю сильно відрізняються від відносин Японії з Тайванем.

Можна навести аргумент, що зв'язки з Вашингтоном допомогли налагодити відносини між Токіо і Тайбеєм. Сполученим Штатам, звичайно, не доставило б радості, якби президент Тайваню примкнув до антияпонського напрямку. Тайвань потребує американського захисту, отже, хто б не був главою Тайваню, він буде проводити доброзичливу політику щодо Японії. Те ж саме в черговий раз можна сказати про Південну Корею, яка підтримує офіційний військовий альянс із Вашингтоном і містить у себе значний американський військовий контингент. Природно, цей фактор не призводить до серцевих відносинам між Кореєю та Японією. Вашингтон

намагається зменшити ступінь антипатії між двома своїми союзниками, але не зміг домогтися значних успіхів у цьому напрямку.

Схожа демократична політична система також може грати роль в дружбі Тайваню і Японії. Однак у випадку з Південною Кореєю можна спостерігати зворотне - як демократія може сіяти ворожнечу між країнами, коли політики намагаються догодити громадській думці.

Економіка також не може бути основною причиною сильних двосторонніх відносин Японії і Тайваню. Японія - другий за величиною торговий партнер Тайваню, в той час як Тайвань в торговельному обороті Японії - п'ятий. Але такі ж великі економічні зв'язки з Тайванем є і у Китаю. Однак це не скасовує того, що Китай вважається основною загрозою безпеці Тайваню. Китай може бути також і найбільшим торговим партнером Японії, але це мало чим допомогло в тому, щоб зняти напруженість навколо спору про острови в Східно-Китайському морі.

Інша причина дружніх відносин Тайваню і Японії в тому, що тайванські лідери мають позитивні погляди на Японію. Чи Денхуей (президент Тайваню з 1988 по 2000 роки) являв собою покоління тайванців, які отримали освіту в Японії під час колоніального періоду (1895-1945), і вільно говорив по-японськи. Чень Шуйбянь, Голова Демократичної прогресивної партії, президент Тайваню з 2000 по 2008 роки, також з симпатією ставився до Японії і намагався налагодити більш тісні зв'язки з країною.

Коротше кажучи, відносини обох країн із Сполученими Штатами, економічні зв'язки, схожа політична система і близькість їхніх національних лідерів - все це сприяє сильним двостороннім зв'язкам Тайваню і Японії. Але, як зазначено вище, ці фактори присутні у відносинах з іншими країнами, включаючи такі держави, як Південна Корея, яка має напружені відносини з Японією. Можливо, найбільшою причиною такої відмінності у відносинах є те, що зв'язками з Японією дорожать практично всі тайванці.

Доповідь МЗС Японії про японо-тайваньських відносинах відкриває деякі подробиці, чому Японія вважається улюбленою країною серед тайванців. Наприклад, 67 відсотків японців вважають «близькими» або «дуже близькими» відносини з Тайванем, який 2012 р. відвідало 1,5 мільйона туристів.

Така привітність між японцями і тайванцями фактично виключила будь-які антияпонські настрої в Тайвані, про що свідчить велика кількість тайваньських пожертвувачів Японії (в основному приватних) після землетрусу і цунамі в 2011 році. Існує також аспект позитивного тлумачення спільної історії. Покоління колишнього президента Лі зазвичай підтримує позитивну інтерпретацію історії колоніального періоду. Цей час порівнюють із сприятливим для багатьох тайванців періодом Білого Терору, яке проводилося Гоминьданом після його відступу в Тайвань в 1949 році. Плюс до цього, як зазначалося вище, існує масова підтримка Японії серед молоді. Це, в свою чергу, призводить до великої популярності всього японського [42].

Японці, у свою чергу, відчувають симпатію тайванців і відповідають взаємністю. З точки зору відносин Тайваню з Китаєм, партнерство з Японією забезпечує країні додаткову безпеку, в той же час великі контакти між людьми роблять Японію, напевно, найбільш дружньою країною по відношенню до невизнаної незалежності Тайваню. З позиції американо-тайваньських відносин, невідомо зацікавленість Японії в збереженні статус-кво положення Тайваню доповнює інтереси США в галузі захисту Японії. Більш того, регіональні спроби зміцнити двосторонні відносини як раз відповідають оголошеній США політиці відновлення рівноваги в Азії та захисту американських союзників.

І все це спирається на міцну і велику мережу контактів між людьми, представниками цих двох острівних націй.

Розділ 2. Європейський напрям зовнішньополітичної діяльності Японії.

2.1. Співпраця Японії з провідними західноєвропейськими державами.

Західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії включає в себе відносини країни з країнами Європейського Союзу (ЄС) та окремими західноєвропейськими державами. Цей вектор зовнішньої політики охоплює різні аспекти, такі як економічна співпраця, політичний діалог, безпека та оборона, культурний обмін і т. д. Японії важливо співпрацювати з країнами Західної Європи.

Японія є однією з найбільших світових економік, і вона має глибокі економічні зв'язки з країнами Західної Європи. Європейський Союз (ЄС) і Японія підписали Угоду про вільну торгівлю (Economic Partnership Agreement - EPA), яка набула чинності у 2019 році. Ця угода відкриває нові можливості для обох сторін у відносинах з метою зменшення торговельних бар'єрів і створення сприятливого клімату для інвестицій.

Помітно, що Японія і країни Західної Європи активно співпрацюють у важливих галузях, таких як автомобільна промисловість, електроніка, фармацевтика та сільське господарство. Японські компанії, такі як Toyota, Sony, і Panasonic, мають значний вплив на європейський ринок, а європейські компанії також активно інвестують в Японію.

Політичний діалог між Японією і країнами Західної Європи також має велике значення. Обидві сторони активно співпрацюють на міжнародних форумах і організаціях, таких як Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний Валютний Фонд і Всесвітня Торгова Організація. Вони обмінюються думками і спільно вирішують різні глобальні питання, такі як зміни клімату, міжнародна безпека, боротьба з тероризмом і розвиток[43].

Японія також прагне зміцнювати політичні зв'язки з окремими країнами Західної Європи. Наприклад, вона має стратегічне партнерство з Німеччиною, Францією, та Великою Британією. Ці партнерства сприяють обміну інформацією та спільному вирішенню регіональних і глобальних питань.

Західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії також охоплює аспекти безпеки та оборони. Японія тісно співпрацює з країнами Західної Європи у питаннях безпеки, зокрема щодо питань ядерного роззброєння та міжнародного контролю над зброєю.

Японія також забезпечує гуманітарну допомогу і розвиток у країнах Західної Європи. Наприклад, вона активно підтримує програми розвитку та гуманітарну допомогу ЄС у країнах Східної та Південної Європи.

Культурний обмін є важливою частиною західноєвропейських відносин Японії. Обидві сторони оцінюють інтерес до японської культури в Європі та європейської культури в Японії. Японські ресторани, мистецтво, музика та кіно здобувають популярність серед європейців, і навпаки, європейська культура, включаючи літературу, музику та моду, відома в Японії.

Західноєвропейські відносини Японії є динамічним і важливим аспектом її зовнішньої політики. Ці відносини базуються на економічній співпраці, політичному діалозі, безпеці та обороні, культурному обміні та спільній роботі над глобальними викликами. Японія та країни Західної Європи продовжують зміцнювати ці відносини, що сприяє стабільності та розвитку як у регіоні, так і на світовому рівні.

Торгівля та економічна співпраця між Японією та країнами Західної Європи є ключовими аспектами їх відносин. Ця співпраця включає в себе різні аспекти економічних відносин та торгівлі, і вона має велике значення для обох сторін.

Одним із найважливіших кроків у розвитку економічних відносин між Японією та країнами Західної Європи є Угода про вільну торгівлю між Японією і Європейським Союзом (Economic Partnership Agreement - EPA), яка набула чинності у 2019 році. Ця угода відкрила нові можливості для обох сторін у зниженні торговельних бар'єрів і підвищенні обсягів торгівлі товарами та послугами. Вона також сприяє захисту інтелектуальної власності і зміцненню прав людини та працівників.

Японія є однією з провідних країн-інвесторів у країнах Західної Європи. Японські компанії активно інвестують у різні галузі, включаючи автомобільну промисловість, електроніку, фармацевтику та інфраструктуру. Наприклад, компанії як Toyota, Nissan, та Honda мають великі виробничі заводи у Європі. Це сприяє створенню робочих місць і зміцненню економічних зв'язків між Японією і країнами Західної Європи.

Японія та країни Західної Європи співпрацюють у галузі досліджень та розвитку нових технологій. Ця співпраця охоплює такі сфери, як інформаційні технології, біотехнології, інженерія та інші галузі. Обмін знаннями та технологіями сприяє інноваційному розвитку обох регіонів.

Японія і країни Західної Європи також співпрацюють у рамках спільних проектів та досліджень. Наприклад, вони працюють над спільними ініціативами у сфері енергетики, зміни клімату, медицини та інших важливих галузях.

Загалом, економічна співпраця між Японією та країнами Західної Європи є важливим стовпом їх відносин і сприяє економічному зростанню та розвитку обох регіонів. Ця співпраця також має значний вплив на глобальну економіку та торгівлю. Країни Західної Європи і Японія великими споживачами енергії і сировини. Співпраця у цих сферах має велике значення для забезпечення енергетичної безпеки і забезпечення сировинними ресурсами. Японія і країни Західної Європи ведуть

переговори та укладають угоди з постачання сировини, включаючи природний газ, нафту, метали та інші ресурси[44].

Японія та країни Західної Європи співпрацюють у реалізації проектів з розвитку та інфраструктури в різних країнах, особливо в країнах розвиваються. Вони фінансують ініціативи, спрямовані на покращення інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших галузях.

Спільна діяльність Японії і країн Західної Європи має великий вплив на світову економіку. Ці два регіони разом становлять великий частину світового ВВП та міжнародної торгівлі. Вони також спільно виступають на міжнародних форумах і організаціях, таких як Група сімнадцяти (G17), де їхні спільні позиції впливають на прийняття важливих рішень.

Загалом, торгівля та економічна співпраця між Японією і країнами Західної Європи є динамічним і важливим аспектом їхніх відносин. Ця співпраця сприяє створенню робочих місць, економічному зростанню та стабільності в обох регіонах і має великий вплив на глобальну економіку та міжнародну торгівлю. Японія та країни Західної Європи є лідерами у сфері досліджень і розвитку нових технологій. Співпраця у цій галузі сприяє обміну інноваційними ідеями, науковими відкриттями і технологічними розробками. Об'єднані зусилля дозволяють створювати більш конкурентоспроможні продукти та послуги на світовому ринку.

Японія і країни Західної Європи підтримують спільні наукові програми та обмін науковцями. Це сприяє спільному дослідженню у різних галузях науки і розвитку нових технологій.

Японія і країни Західної Європи співпрацюють у боротьбі з глобальними проблемами, такими як зміна клімату, енергетична безпека, боротьба зі спрощенням та пандемії. Спільні дії в цих сферах сприяють зменшенню впливу негативних явищ на світовому рівні та підтримці стабільності і безпеки.

Загалом, торгівля та економічна співпраця між Японією і країнами Західної Європи мають широкий спектр аспектів і дозволяють обома регіонам забезпечувати економічний розвиток, інновації та стабільність. Ця співпраця впливає не лише на обидві сторони, а й на світову економіку і глобальні справи, і вона продовжує зміцнювати своє значення в сучасному світі.

Західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії також відображається на міжнародній сцені. Спільні становища та співпраця Японії і країн Західної Європи впливають на міжнародні відносини і спільні ініціативи. Обидві сторони спільно працюють над рішенням глобальних проблем, таких як розповсюдження ядерної зброї, міжнародна безпека, боротьба зі зміною клімату та біорізноманіттям.

Західноєвропейський вектор також має геополітичне значення для Японії. Відносини з країнами Західної Європи дозволяють Японії розширювати свій геополітичний вплив і взаємодіяти з іншими важливими гравцями на міжнародній арені. Ця співпраця підсилює геостратегічну позицію Японії в різних регіонах світу.

Японія і країни Західної Європи регулярно беруть участь у господарських форумах і самітів, що сприяють розвитку економічних відносин і співпраці. Наприклад, Японія є активним учасником Групи сімнадцяти (G17), де обговорюються глобальні економічні та фінансові питання. Японія і країни Західної Європи мають схожі цінності і норми, такі як демократія, права людини, соціальна справедливість і екологічна стійкість. Ці спільні цінності сприяють зміцненню відносин і співпраці між обома регіонами у важливих питаннях [45].

Усі ці аспекти торгівлі та економічної співпраці між Японією і країнами Західної Європи відображають глибоку і різноманітну природу їхніх відносин. Ця співпраця не тільки сприяє економічному розвитку обох регіонів, але і має важливий вплив на геополітичну динаміку світової сцени.

Японія і країни Західної Європи продовжують розширювати та поглиблювати свої відносини в різних галузях, від економіки до політики, що робить їхню співпрацю динамічною і важливою для обох сторін.

Незважаючи на багато позитивних аспектів економічної співпраці між Японією і країнами Західної Європи, існують і виклики, з якими стикаються обидві сторони. Деякі з цих викликів включають у себе тарифні бар'єри, регуляторні розбіжності і конкуренцію на світових ринках. Проте вони також надають можливості для удосконалення торговельних відносин та розвитку нових ринків. Світова економічна нестабільність може впливати на економічні відносини між Японією і Західною Європою. Зміни в глобальних економічних умовах можуть впливати на зовнішню торгівлю, інвестиції та інші аспекти співпраці. Політичні аспекти також можуть впливати на економічну співпрацю між обома регіонами. Зміни у внутрішній політиці чи зовнішніх відносинах можуть викликати невизначеність і ризики для партнерів у торгівлі та інвестиціях.

Збереження і підвищення конкурентоспроможності в умовах глобальної економіки є важливим завданням для Японії і країн Західної Європи. Співпраця у галузі досліджень і розвитку інновацій може допомогти обох регіонам зберегти своє місце на світових ринках.

Як Японія, так і країни Західної Європи активно працюють над розвитком сталого господарства та зменшенням впливу на довкілля. Спільна робота в цьому напрямку може призвести до досягнення глобальних цілей сталого розвитку та збереження навколишнього середовища.

Майбутнє торгівлі та економічної співпраці між Японією і країнами Західної Європи обіцяє бути динамічним і важливим. Розвиток нових технологій, реформи урядової політики та зміни в глобальних економічних умовах будуть впливати на природу цих відносин, і обидві сторони мають

можливість адаптуватися та розвивати співпрацю відповідно до нових викликів та можливостей.

Завдяки важливим спільним інтересам та спільним цінностям, економічна співпраця між Японією і країнами Західної Європи продовжує розширюватися і поглиблюватися, сприяючи економічному зростанню, інноваціям і сталому розвитку в обох регіонах і впливаючи на глобальну економіку та міжнародні справи[46].

У висновку можна сказати, що західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії є динамічним і багатограним аспектом її зовнішньої діяльності. Відносини між Японією і країнами Західної Європи базуються на широкому спектрі взаємодії, включаючи торгівлю, економічну співпрацю, політичний діалог, культурний обмін та спільну роботу над глобальними викликами.

Ці відносини є важливими як для Японії, так і для країн Західної Європи. Вони сприяють економічному зростанню, інноваціям і стабільності в обох регіонах, а також впливають на геополітичну динаміку світової сцени.

Зусилля Японії і країн Західної Європи спрямовані на розв'язання спільних проблем, встановлення торговельних зв'язків, створення інноваційних продуктів і послуг, а також спільну боротьбу з глобальними викликами, такими як зміна клімату і боротьба зі зміною клімату.

Майбутнє співпраці між Японією і країнами Західної Європи обіцяє бути цікавим і важливим, і обидві сторони мають можливість розвивати ці відносини відповідно до нових викликів та можливостей, що виникають на світовій арені. Усе це свідчить про глибоку взаємозалежність і важливість співпраці між Японією і країнами Західної Європи в сучасному світі.

2.1.2. Відносини Японія – Велика Британія.

У післявоєнний період відносини між Японією та Великобританією були зіпсовані їхнім протистоянням під час Другої світової війни. З боку Японії було глибоко вкорінене визнання домінування Заходу як факту. Це було підкріплено визначенням її як ворожої держави в Статуті ООН і опором західних країн визнати її рівноправним партнером у головних міжнародних організаціях до десятиліть після закінчення війни. Велика Британія загалом не підтримувала бажання Японії стати постійним членом Ради Безпеки ООН до недавнього часу, і разом з іншими відомими європейськими державами не бажала поступитися впливом у основних бретон-вудських міжнародних економічних установах, таких як ГАТТ і МВФ незважаючи на зростання економічного впливу Японії в 1960-х і 1970-х роках.

Однак, оскільки вплив груп тиску ветеранів Другої світової війни у Великій Британії зменшився, а прагматичні економічні проблеми стали більш важливими, японські спроби інвестувати у Великій Британії віталися, а японські компанії почали поступово пробивалися в британське суспільство, спочатку ставши загальноприйнятими.

Подібно до своїх дій в інших країнах, японські урядові установи інвестували в культурні відносини з Великою Британією, і, зокрема, у підтримку невеликого, але сильного контингенту дослідників, бізнесменів і експертів з питань політики для підтримки хорошої бази для двосторонніх відносин [47].

Після того як японська економіка почала доходити до свого максимуму, японські компанії спонукали до подальшої та глибшої глобалізації. У той же час Великобританія стала важливою базою для японських виробників та

інших компаній для продажу та інвестування на інших ринках Європейського Союзу, використовуючи переваги єдиного ринку та інших спільних правил, які склалися в усьому блоці; між 1990 і 2000 роками інвестиції японських компаній у Великій Британії становили 53% усіх інвестицій ЄС Японії. Хоча періодично виникали розбіжності з міжнародних питань, заяви японських зовнішньополітичних діячів були загалом позитивними щодо відносин Японії з Великобританією та її позиції як міцної бази для японських інвестицій у майбутньому.

Японія планувала, щоб Великобританія стала ключовою частиною її відносин з ЄС у рамках того періоду. Така ситуація тривала до результатів референдуму щодо Brexit.

Це зростання інвестицій і торгівлі між Японією та Великобританією було важливою частиною тривалих переговорів щодо угоди про вільну торгівлю між ЄС і Японією. З 1979 по 2017 рік Велика Британія була одним із двох найбільших напрямків для японського експорту серед країн ЄС, а також є важливим джерелом імпорту. Великі масштаби японських інвестицій у Великій Британії, не лише в автомобілі, а й у багато інших галузей промисловості були значною мірою результатом дедалі тепліших відносин між двома країнами в останні роки.

Окрім інвестиційних і торговельних зв'язків, японські політики та експерти часто виявляли інтерес до нових ідей та інновацій з Великобританії. Наприклад, щодо заявки Токіо на проведення Олімпійських ігор 2020 року та організації виконання, був значний інтерес до вивчення Олімпійських ігор у Лондоні 2012 року. Однією з причин занепокоєння японських урядовців під час адміністрації Кемерона було те, як Великобританія, здавалося, намагалася покращити свої зв'язки з Китаєм, аж до такої міри, що Великобританія була першим союзником США, який оголосив про підтримку очолюваних Китаєм азіатських інвестицій в інфраструктуру.

Однак прем'єр-міністр Кемерон прагнув отримати економічну перевагу через співпрацю з Китаєм, і як тільки він оголосив про підтримку, більшість інших держав-членів ЄС і західних союзників, за винятком Японії та США, пішли за ним. Незабаром після цього новина про те, що китайське державне підприємство має побудувати та експлуатувати нову атомну електростанцію у Великобританії, викликала подальше занепокоєння в Японії. Таким чином, поряд із занепокоєнням щодо триваючих суперечок Сполученого Королівства з ЄС та заявлених намірів Кемерона провести референдум щодо членства Великобританії в ЄС, ці події були ще однією причиною для японського уряду спробувати культивувати сильну позицію. стосунки з Великою Британією для вирішення її стратегічних питань у Східній Азії.

Однією з найзаповітніших цілей прем'єр-міністра Абе була зміна ідентичності Японії як пацифістської нації, яка відмовилася від права вести війну, на «проактивну» мирну державу, яка може приєднатися до своїх партнерів в операціях безпеки та оборони по всьому світу. Один із способів, у який він це зробив, — спробувати налагодити відносини безпеки з неамериканськими партнерами, зокрема союзниками США, з якими Японія має багато спільних інтересів. Відповідно він покращив відносини з Австралією у сфері безпеки, збільшив обмін розвіданими з Південною Кореєю, а також продовжив співпрацю у сфері безпеки з Великобританією. Рухи до поглиблення співпраці з питань безпеки відбувалися ще до того, як Абе прийшов до влади вдруге.

Незабаром після цього, у 2014 році, адміністрації Абе та Кемерона опублікували офіційну заяву про своє «стратегічне партнерство», яке включало зобов'язання щодо військових обмінів і спільних навчань, співпраці в питаннях міжнародної безпеки та обміну інформацією[48]. Відповідно до акценту Абе на дипломатії цінностей, у спільній заяві чітко зазначено, що вона базується на спільних цінностях демократії,

верховенства права, прав людини та відкритих і прозорих ринків. У випадку Японії ця фраза зазвичай використовується підкреслити контраст між відносинами з Японією та відносинами з Китаєм.

Результати референдуму щодо Brexit здебільшого неприємно здивували японських експертів, а також представників бізнесу. Уряд Японії разом з багатьма іншими неодноразово закликав Великобританію та її уряд залишитися в ЄС.

Треба сказати, що така послідовність реакцій була характерною не тільки для Японії. Спочатку уряд Японії здебільшого відображав бажання своїх компаній, намагаючись донести, що Японія поважає волю британського народу, продемонстровану на референдумі щодо виходу з ЄС. Його початковою реакцією було підтримати багато японських компаній, які постраждали від потрясінь, водночас на словах висловлюючи надії міністрів британського уряду на двосторонню угоду про вільну торгівлю між Великобританією та Японією.

Відповідно, японські компанії, чий бізнес більше покладався на плавні транзакції в ЄС, зокрема інвестиційні банки та інші фінансові установи, були першими, хто активно розглянув можливість перенесення своїх штаб-квартир та інших важливих операцій з Великобританії на континент.

Незважаючи на те, що ці та інші компанії створювали бази у Великобританії протягом десятиліть, вони також здобули знайомство з ринками ЄС і завдяки своїй діяльності. Той факт, що вони були готові переїхати на бази в Німеччині, Амстердамі та Парижі, віддзеркалював цю впевненість у їхній здатності процвітати за межами Лондона. Крім того, ЄС і Японія вели переговори про угоду про вільну торгівлю з 2013 року, Угоду про економічне партнерство між ЄС і Японією, яка була завершена в 2017 році та ратифікована парламентами обох сторін у 2018 році. Широкомасштабна угода набула чинності 1 лютого 2019 р. (Європейська

комісія 2019 р.). Угода являє собою явний крок вперед у розумінні та відносинах між Японією та ЄС і певною мірою являє собою розширення глобальних інтересів Японії за межі США та Східної Азії, відповідно до її більш впевненої незалежної ідентичності. Ця впевненість знайшла подальше відображення в подальших подіях; у 2018 році Panasonic вирішив перенести свою європейську штаб-квартиру з Великобританії до Амстердама; Sony наслідувала цей приклад, і Norinchuokinko (важливий інвестиційний кооператив) і Daiwa Securities додалися до інвестиційних банків, які оголосили про плани перенести свої торговельні операції з Лондона до Франкфурта чи інших країн ЄС.

10 японських інвестиційних банків були в авангарді планів міжнародних компаній щодо переміщення через занепокоєння Brexit. Тим часом, мабуть, стурбований потенційними економічними наслідками, уряд Великобританії вирішив продовжити переговори з Японією про можливість приєднання до Транстихоокеанського партнерства, угоди про вільну торгівлю між Японією та 10 іншими країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Таким чином, тенденції економічної взаємодії Японії з Великобританією були певною мірою порушені голосуванням щодо Brexit і подальшим процесом розтягування.

Однак відносини між Британією і Японією мали новий позитивний виток, знайшовши компроміс для обох держав. У період між голосуванням за вихід із ЄС у 2016 році та пандемією Covid-19 у 2020 році інвестиції у Великобританію з Японії більш ніж подвоїлися з 45,5 мільярда фунтів стерлінгів до 102,3 мільярда фунтів стерлінгів. За десятиліття з 2011 року вхідні інвестиції до Великобританії з Японії зросли майже в чотири рази[49].

Угода про всеосяжне економічне партнерство Великобританії та Японії, підписана в жовтні 2020 року, стала першою торговою угодою, яку

Великобританія підписала з будь-якою країною за межами ЄС. Це стало важливим політичним сигналом про наміри між Лондоном і Токіо.

Ентузіазм Японії щодо заявки Великої Британії на приєднання до транстихоокеанського партнерства є ще одним свідченням того, що Токіо надає значення внеску Лондона в міжнародну торгівлю та політику на Сході. Міністр економіки Японії Ясутоші Нісімура заявив, що важливість Британії як стратегічного партнера та розширення правил високого рівня за межі Азіатсько-Тихоокеанського регіону є надзвичайно важливими.

З 2018 року британські війська також беруть участь у навчаннях в Японії разом із Японськими сухопутними силами самооборони в рамках серії VIGILANT ISLES. У травні 2022 року тодішній прем'єр-міністр Борис Джонсон і прем'єр-міністр Фуміо Кісіда погодили угоду про взаємний доступ для сприяння збройним силам Великої Британії та Японії у підготовці, спільних навчаннях і ліквідації наслідків стихійних лих – першу подібну угоду між європейською країною та Японією. Джонсон також оголосив про призначення нового торгового представника в Японії, колишнього ділового секретаря Грега Кларка, члена парламенту, для стимулювання інвестицій між двома країнами [50].

Присутність імператора Нарухіто та імператриці Масако на похоронах королеви у вересні стала першою закордонною поїздкою подружжя після вступу імператора на престол у 2019 році. Ще один дипломатичний переворот і демонстрація міцних стосунків між королівськими родинами.

Відносини між двома країнами на економічному, військовому та дипломатичному фронті зараз, міцнішають. Дедалі тісніші відносини між Лондоном і Токіо дають перевагу стабільності японських інвестицій у Великій Британії на середньостроковому та довгостроковому.

2.1.2. Відносини Японія – ФРН.

У 2021 році Німеччина та Японія відзначили 160 років німецько-японської дружби. Незважаючи на пандемію, численні виставки та інші заходи відбулися в дусі ювілею, часто онлайн.

Неоднозначний розвиток відносин тривав у 1930-х роках, аж до кінця Другої світової війни, коли, з одного боку, націонал-соціалістична ідеологія закріпила японців як людей другого сорту. З іншого боку, однак, Японія стала цікавою для Німеччини як антикомуністичний союзник. Обидві держави вийшли з Ліги Націй у 1933 році та уклали Антикомінтернівський пакт у 1936 році, який був розширений до Троїстого пакту з Італією у 1940 році. Стратегічний альянс проти Радянського Союзу та союзників приніс небагато військових, політичних та економічних успіхів частково тому, що геополітичні та ідеологічні інтереси були в кінцевому підсумку далекими

Крім того, нацистська расова політика була зустрінута в Японії мало зацікавленою. У 1940 році японський дипломат Тіуне Сугіхара, будучи віце-консулом у Литві, допоміг кільком тисячам євреїв втекти з Європи, видавши так звані довічні візи. Японія та Федеративна Республіка Німеччина відновили дипломатичні відносини в 1955 році. Післявоєнні відносини були зосереджені на торгівлі та співпраці для сприяння обміну у сферах бізнесу, науки, культури та спорту. Останнім часом спільні військово-стратегічні інтереси все частіше додаються до двостороннього порядку денного.

Політичні відносини обох країн характеризуються давнім спільним членством у багатосторонніх альянсах і міжнародних організаціях. Крім Організації Об'єднаних Націй та її підпорядкованих організацій, до них належать багатосторонні форуми G7 та G20, Європейсько-Азіатські саміти (ASEM), а також ОБСЄ та НАТО, з якими Японія є партнером у співпраці.

Важливість відносин між двома країнами відображається також у тісній мережі взаємних представництв за кордоном: окрім свого посольства в Токіо, Федеративна Республіка Німеччина має Генеральне консульство Осака-Кобе, а також почесні консульства в Окінаві, Саппоро, Сендай і Тойохасі. Японія має своє посольство в Берліні, чотири генеральні консульства у Франкфурті-на-Майні, Дюссельдорфі, Гамбурзі та Мюнхені, а також почесне консульство в Штутгарті[51].

Під час каденції канцлера Німеччини Ангели Меркель політичні відносини між Японією та Німеччиною вважалися другорядними. Ця оцінка пояснюється в основному відносно невеликою кількістю візитів Меркель до Японії та її сильною зосередженістю на розвитку відносин Німеччини з Китаєм. За час свого перебування на посаді Меркель відвідувала Японію шість разів. Той факт, що вона відвідувала Китай загалом дванадцять разів за той самий період, був сприйнятий в Японії як вияв її низької поваги до Японії. Усі президенти Німеччини хоча б раз відвідали Японію за цей період: Горст Келер (2005), Крістіан Вульф (2011), Йоахім Гаук (2016) і ФранкВальтер Штайнмаєр (2018, 2019). І навпаки, прем'єр-міністри Японії відвідали Німеччину загалом десять разів з 2006 року.

І Японія, і Німеччина, як другий і третій найбільші донори на той час (зараз третій і четвертий за величиною донори після Китаю), наполягали на постійному місці в Раді Безпеки ООН з кінця 1990-х років. Щоб координувати свої зусилля, вони разом із Бразилією та Індією створили групу «G4 Nations», щоб просувати відповідні реформи. Поки що ці спроби були безуспішними. Японія наголошує, що продовжуватиме 24 активну участь у процесі реалізації реформи Ради Безпеки ООН у тісній співпраці з країнами, орієнтованими на реформи.

Політичні відносини між Німеччиною та Японією, які в іншому випадку характеризуються спільністю та співпрацею, також були піддані випробуванню в 2020 році.

Безпекові та військові відносини між Японією та Німеччиною в післявоєнний період відзначені обмеженнями безпеки та військової діяльності, встановленими Основним законом Німеччини та японською конституцією. Обом державам дозволено брати участь у збройних конфліктах лише в дуже обмеженому обсязі та в рамках мандату ООН. Під час війни в Перській затоці в 1991 році відбулося перше військове співробітництво між Японією та Німеччиною у формі розмінування Перської затоки. Однак цій співпраці передували обміни на рівні особового складу: з 1984 року члени Японських сил самооборони (SDF) брали участь у навчальних курсах у Командно-штабному коледжі Бундесверу в Гамбурзі, тоді як члени Бундесверу беруть участь у навчаннях курси в Національному інституті оборонних досліджень (NIDS) у Токіо. Ці курси мають на меті підготувати військових аташе обох країн, які приписані до відповідних посольств як дипломати, до їхньої роботи в країнах перебування. З моменту створення системи військових аташе у 1957 році Федеративна Республіка Німеччина розмістила військового аташе в Токіо. Японія відправляла військового аташе до Бонна з 1959 року і зараз посилає двох військових аташе до Берліна.

Економічні відносини між Японією та Німеччиною вважаються стабільними, тісними і в основному безконфліктними. Обидві країни є членами-засновниками Світової організації торгівлі (СОТ) у 1995 році, а раніше були давніми членами Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) з 1951 та 1955 років, відповідно. Обидва приєдналися до Міжнародного валютного фонду в серпні 1952 року та до суборганізацій Світового банку. Обидві країни також є членами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – Німеччина з 1961 року, Японія з 1964 року – і Групи семи (G7) та її попередників з 1973 року. Економічні відносини між Японією та Німеччиною є не тому характеризується багатьма десятиліттями регулярних і тісних двосторонніх і багатосторонніх обмінів, а також

численними формами співпраці на політичному рівні та в міжнародних організаціях.

Починаючи з 1988 року, обидві сторони проводять регулярні дискусії в рамках регулярних консультацій на рівні заступників міністрів між Міністерством економіки, торгівлі та промисловості Японії та Міністерством економіки Німеччини для обміну думками щодо макроекономічного ландшафту, промислових структур, заохочення інвестицій та інші питання. 19-те засідання цієї серії відбулося в лютому 2021 року в режимі відеоконференції. Обговорювалися такі теми, як вплив пандемії COVID-19 на економіку, економічні заходи, вжиті двома країнами, співпраця Японії та Німеччини в Індо-Тихоокеанському регіоні, реформи СОТ, двостороннє співробітництво в сферах енергетики та зміни клімату, автомобільної промисловості, стратегія Industrie 4.0 та Інтернет речей.

Двосторонні економічні відносини розвиваються урядами двох країн через такі інституції, як Торгово-промислова палата Німеччини в Японії (АНК), яка просуває інтереси німецького бізнесу в Японії з 1962 року. З 1986 року також існує Японсько-німецька бізнес асоціація (DJW), яка була заснована представниками провідних німецьких компаній у Японії, щоб сприяти німецько-японському обміну та діловим відносинам. Зараз DJW налічує понад 1100 членів з різних галузей промисловості, компаній та установ, а також приватних осіб. Асоціація розташована в Дюссельдорфі та створила представництво у Токіо у 2019 році [52]. Практично всі великі німецькі компанії мають представництва в Японії та навпаки, включаючи виробників автомобілів, хімічної промисловості та фінансових компаній. З японської сторони Японська організація зовнішньої торгівлі (JETRO), пов'язана з урядом, сприяє розвитку економічних контактів між двома країнами та має офіси в Берліні, Дюссельдорфі та Мюнхені. На додаток до двосторонніх економічних контактів на державному рівні, численні кооперативні підприємства для економічного обміну також розвивалися

через тісні контакти на регіональному, муніципальному та приватному рівнях. Наприклад, у травні 2021 року було підписано меморандум про взаєморозуміння між Північним Рейном-Вестфалією та префектурою Токіо щодо сприяння співпраці та підтримки малих і середніх підприємств (МСП).

Як пояснюється в цьому розділі, відносини між Японією та Німеччиною є інтенсивними та тісними на всіх рівнях. Особливо варто відзначити, що расові упередження та дискримінація не стояли на заваді налагодженню тісних стосунків у післявоєнний період і навряд чи відіграють роль сьогодні. Спільні економічні та політичні інтереси, а також взаємні культурні інтереси допомогли подолати значні культурні та мовні перешкоди, а також географічну відстань. Сьогодні відносини в усіх сферах, охоплених цією главою, як на рівні держави, так і на рівні громадянського суспільства, настільки інтенсивні та тісні, що в останні роки та десятиліття навряд чи було серйозних хвилювань чи напруги. Можна припустити, що поточні та потенційні майбутні конфлікти також можуть бути вирішені на основі встановлених механізмів співпраці та обміну.

2.1.3. Відносини Японія – Франція.

Після Другої світової війни Франція взяла участь в окупації Японії Верховним командуванням союзних сил (1945-1952 рр.) і нормалізувала дипломатичні відносини за допомогою договору в Сан-Франциско в 1951 році. Однак договір безпеки Японії та ексклюзивний союз з Японією США перешкоджали подальшій двосторонній співпраці. Французько-японські відносини в період холодної війни залишалися переважно економічними. Швидке зростання Японії та її сильна зосередженість на економічних відносинах сприяли створенню негативного іміджу у Франції, суперечки відбувалися протягом усього цього періоду, досягнувши більшої інтенсивності у 1980-х роках.

Франція брала участь у критиці Японії, коли в 1982 році розпочала заборону імпорту японських відеомагнітофонів (VCR).

Змінний контекст 1990-х років, поєднавши кінець холодної війни та економічний занепад Японії, призвели до нових відносин з Європою, включаючи Францію, представлені у «Спільній декларації про відносини між Японією та Європейським співтовариством» (Гаазька декларація), прийнятій 18 липня 1991 року. Франція позитивно вітала прагнення Японії досягти спільної угоди щодо торгового балансу. У 1990-х роках Японія прийняла стратегію розвитку міцних двосторонніх відносин із країнами Європейського Союзу замість міцних відносин із самим ЄС, маючи на меті розширення своїх дипломатичних відносин, щоб зменшити вплив партнерства зі Сполученими Штатами [53].

Політичні, безпекові та військові відносини – виняткове партнерство. Відносини між Японією та Францією зміцнилися протягом останніх двох десятиліть у контексті спільного прагнення збалансувати Китай в Азії та

Африці, що включає Сполучені Штати, що повертаються до Азії, починаючи з початок 2010-х років. Слідуючи цій еволюції, Франція розробила широкомасштабний стратегічний план, який спирається на тісні відносини з Японією. Обидві країни виступають за демократичні цінності на міжнародній арені та роблять новий акцент на Індо-Тихоокеанському регіоні, від Африки до Кореї.

Офіційна мета Франції полягає у сприянні багатосторонньому міжнародному порядку, заснованому на верховенстві права, мета, спільна з Японією, виступаючи за «вільний і відкритий Індо-Тихоокеанський регіон». У 1995 році Франція та Японія домовилися про двостороннє стратегічне партнерство, яке було посилено у 2013 році. Тоді обидві країни визначили спільні цілі для просування на міжнародній арені, пов'язані з безпекою, зростанням, інноваціями та культурою. Партнерство було відновлено в 2019 році на основі спільної дорожньої карти на наступні чотири роки, підписаної під час візиту президента Франції Еммануеля Макрона до Японії.

Документ зосереджений на п'яти широкомасштабних спільних цілях:

1. Посилення співпраці в Індійсько-Тихоокеанському регіоні;
2. Поглиблення двостороннього співробітництва у сфері безпеки та оборони;
3. Сприяння глобальному управлінню на основі багатосторонності з метою спільного вирішення основних глобальних проблем;
4. Розвиток диверсифікованого економічного партнерства між двома країнами;
5. Створення нової динаміки людських обмінів на основі інтенсифікації культурних, освітніх, наукових, технологічних, спортивних і туристичних зв'язків.

Партнерство базується на щільній мережі політичних інституцій. У Франції посольство Японії знаходиться в Парижі, є три генеральних

консульства, що ділять територію на чотири зони, і сім почесних консулів. На місцевому рівні зростає кількість угод про побратимство міст і префектур Франції та Японії – 107 угод у 2017 році – перша угода була підписана між Парижем і Кіото в 1958 році.

Крім того, зміцнення двостороннього партнерства можна відчутти у великій кількості двосторонніх візитів у 2010 році. Наприклад, прем'єр-міністр Сіндзо Абе та його міністр закордонних справ відвідували Францію щороку з 2014 року до початку COVID-19, тоді як міністр закордонних справ Франції відвідував Японію щороку з 2012 року, за винятком 2017 року, року президентства та парламентські вибори[54].

Виняткове партнерство призвело до багатьох дипломатичних візитів, починаючи з 2013 року, з великим наголосом на співпраці у сфері оборони та безпеки. Японсько-французькі зустрічі на вищому рівні стали дуже частими, в них брали участь переважно міністри, а також керівники виконавчих органів влади. У 2019 році, наприклад, відбулося 12 офіційних зустрічей, у тому числі чотири зустрічі президента Франції Макрона та прем'єр-міністра Японії Абе.

Обидві країни також покращують військове партнерство, Франція є єдиною країною ЄС із постійною військовою присутністю в Індійсько-Тихоокеанському регіоні. Вони почали спільні військові маневри на японській землі в травні 2021 року після участі в тристоронніх маневрах з ВМС США в лютому. З березня 2021 року бере участь у моніторингу та нагляді проти незаконної морської діяльності в японських територіальних водах, відправивши свій фрегат *Prairial* після того, як це вперше було зроблено в 2019 році. Місія *Marianne* також розгорнула атомний підводний човен *L'Emeraude*, в 2021 року протягом семи місяців, щоб підготуватися до подальшої військової співпраці з Японією, Індією та Австралією в Індійсько-Тихоокеанському регіоні.

Спільне прагнення розвивати економічне партнерство після десятиліть торгових конфліктів позитивно вплинуло на комерційні відносини за останні два десятиліття. До пандемії обсяг торгівлі значно зріс: французький експорт до Японії майже подвоївся з 1995 року. Незважаючи на те, що економічні показники в 2020 році знизилися, 2019 рік вважався чудовим роком для двосторонніх торгових відносин.

Двосторонні торговельні відносини є нерівними, враховуючи, що торговельний дефіцит Франції з Японією становив приблизно 2,8 мільярда євро в 2020 році, що трохи вище, ніж 2,6-37 мільярдів євро в 2019 році, але менше, ніж 3,4 мільярда євро в 2018 році. Цей торговельний дефіцит залишався досить стабільним протягом останніх п'яти років.

Як і дипломатичне партнерство, французько-японське економічне співробітництво отримує переваги від густої мережі досвідчених установ. Наприклад, робоча група, організована міністерствами економіки Японії та Франції, збирається щорічно з 2013 року, щоб зібрати компанії та суб'єктів господарювання, просувати їхні інновації та шукати нових партнерів. Японська організація зовнішньої торгівлі (JETRO) відкрила офіс у Парижі в 1963 році, через п'ять років після свого створення, де також є філія Nippon Export and Investment Insurance (NEXI) з моменту її створення в 2001 році. Обидві установи активно 55 допомагають французьким компаніям інвестувати в Японію та підтримують Японські компанії в своїх проектах у Франції. Крім того, ще однією з цілей JETRO є популяризація японської кухні шляхом експорту сільськогосподарських товарів (їжі та sake) до Франції в усі магазини та ресторани. Наприклад, 3 лютого 2020 р.

Її французький еквівалент, Французько-японська торгово-промислова палата (Chambre de Commerce et d'Industrie France-Japon), нещодавно стала першою європейською палатою в Японії. Його головна мета полягає в тому, щоб допомогти французьким компаніям вести бізнес в Японії, а отже, надати їм контакти, досвід і керівництво.

За останні два десятиліття японсько-французькі відносини поглибилися в різних одночасних напрямках. По-перше, створення у 2013 році призвело до тіснішої політичної та військової співпраці, яка діяла завдяки більш частим офіційним зустрічам. По-друге, завдяки двостороннім інституційним ініціативам обсяги торгівлі зросли, починаючи з 2000-х років, досягнувши найкращого результату в 2019 році, безпосередньо перед пандемією.

2.1.4. Відносини Японія – Італія.

Незважаючи на подібну післявоєнну траєкторію в умовах часткової (Італія) або повної (Японія) військової окупації США, офіційні відносини між Римом і Токіо були відновлені в 1951 році, коли Сан-Франциський договір набрав чинності. У 1954 році Італія та Японія підписали угоду про культурне співробітництво, спрямовану на сприяння взаємному пізнанню та розумінню, зобов'язавшись сприяти культурним обмінам через переклад літературних творів, обміни та дослідницьку співпрацю між університетами та через створення культурних установ (Італійський інститут Культури та Японського інституту культури, який відкрився відповідно в 1959 та 1962 роках у Токіо та Римі). Обмін на рівні міністерства наслідував цей приклад. У 1955 році міністр закордонних справ Гаetano Мартіно очолив першу в дипломатичній історії Італії дипломатичну місію до Східної Азії, відвідавши, зокрема, Таїланд, Гонконг і Японію. Прем'єр-міністр Японії Хаято Ікеда став першим післявоєнним лідером Японії, який відвідав Італію та Ватикан у 1962 році, за два роки до відкриття перших Олімпійських ігор у Токіо в 1964 році.

На дипломатичному рівні відносини залишалися теплими, незважаючи на хронічну торговельну напруженість між Японією та Європейським економічним співтовариством (ЄЕС), в епоху, що характеризується бумом експорту дешевих японських технологій, транспортних засобів і військово-морського флоту до Європи. Першим італійським прем'єр-міністром, який відвідав Японію, був Джуліо Андреотті в 1973 році на тлі переговорів США, ЄЕС і Японії щодо посилення співпраці в галузі міжнародного співробітництва, торгівлі, виробництва та технологій у зв'язку з глобальною енергетичною та політичною кризами. У березні 1982 року Сандро Пертіні став першим главою італійської держави, який ступив до Японії після Другої світової

війни. Надзвичайно популярний колишній антифашистський борець, Пертіні зустрівся з імператором Хірохіто, вихваляючи Японію за її технологічний прогрес і післявоєнну реконструкцію.

Після приєднання Риму до фінансової групи G7 у 1986 році двосторонні обміни зросли, що призвело до візитів високого рівня для попередніх зустрічей. Проте 18 візитів італійських прем'єр-міністрів, навпаки, були досить спорадичними. Візит прем'єр-міністра Романо Проді в 1997 році був першим за майже десятиліття після візиту Амінторе Фанфані (1987) і Чіріако Де Міта (1989). На цьому етапі підтримана Японією проблема реформування Ради Безпеки ООН стала темою, що викликає розбіжності у двосторонніх відносинах, коли Токіо прагнув багатосторонньої підтримки щодо свого вступу в якості постійного члена разом з Німеччиною, а Італія відстоювала більш помірковану позицію, вибираючи для більш демократичного та інклюзивного рішення [55 с.315].

Важливий політичний момент настав на початку 2000 року, коли уряд Массімо Д'Алема в Токіо, оголосив про нормалізацію дипломатичних відносин із Північною Кореєю, країною, яка має давню суперечку з Японією щодо викрадення японських громадян у 1970-1980-х роках. Одночасно виникла напруженість через стриманість японської влади щодо запиту Риму про екстрадицію Дельфо Зорзі, підприємця та колишнього неофашистського активіста з японським громадянством, засудженого за тероризм і ненавмисне вбивство за теракт у Мілані в 1969 році в 2001 році (звільнений у 2014 році). Пізніше, у 2001 році, нова участь США в Центральній Азії та на Близькому Сході, заснована на цінностях, створила передумови для вступу на новий етап італійсько-японських дипломатичних відносин. Після нападу на вежі-близнюки у Нью-Йорку у вересні 2001 року прем'єр-міністр Італії Сільвіо Берлусконі, який у липні головував на сумнозвісному саміті «Великої вісімки» в Генуї, та прем'єр-міністр Дзюнічіро Коїдзумі пообіцяли співпрацювати з Вашингтоном у боротьбі з

глобальний терор. Однак двосторонні відносини зміцнилися лише в 2012 році, коли до влади прийшли ЛДП і Сіндзо Абе. Звичайно, під час свого другого перебування на посаді прем'єр-міністра Японії Абе вдалося активістично повернутись до зовнішньої політики своєї країни. У 2014 році Абе двічі відвідав Італію, у червні та жовтні. Він зустрівся з прем'єр-міністром Маттео Ренці та обговорив різні питання, починаючи від двосторонньої торгівлі, до міжнародної ситуації в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Щодо цього питання, зокрема, Абе шукав підтримки Риму в постійній територіальній суперечці Японії з Китайською Народною Республікою щодо островів Сенкаку/Дяюйдаою. Потім він знову вирушив до Мілана, міста, де відбулася 24-та 10-а зустріч Азії та Європи (ASEM). Ці дві зустрічі мали вирішальне значення для підготовки Milan Expo 2015, яка заклала основу 150-річчя італійсько-японських відносин у 2016 році. ЗМІ описували дружню атмосферу двосторонніх зустрічей між двома лідерами.

Тим не менш, з 2018 року можна було спостерігати стратегічні збіги між Японією та Італією на Середземномор'ї, Північній Африці та Африканському Розі, з одного боку, та в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, з іншого. Зокрема, після 33-го призначення Маріо Драгі лідером виконавчої влади «національної єдності» у лютому 2021 року Рим знову переорієнтував свою зовнішню політику в бік європеїзму та атлантизму. Як наслідок, ухвалення ЄС «Стратегії співпраці в Індо-Тихоокеанському регіоні» у квітні 2021 року підштовхнув Італію до прийняття нового стратегічного погляду на Азійсько-Тихоокеанський регіон, який відповідає інтересам у цьому регіоні США, Японії та інших держав-членів ЄС, таких як Франція, Німеччина та Нідерланди. Нарешті, у січні 2022 року уряд Італії опублікував окремий документ під назвою «Внесок Італії в стратегію ЄС для Індо-Тихоокеанського регіону», в якому пообіцяв активізувати зусилля в галузі торгівлі, зв'язку, захисту навколишнього середовища, цифрової

безпеки та захисту людей. Вторгнення Росії в Україну наприкінці лютого 2022 року поставило перед Італією та Японією нові виклики, за допомогою яких вони могли б посилити співпрацю. Під час офіційного візиту до Італії в травні 2022 року прем'єр-міністр Японії Кісіда, обраний у жовтні 2021 року, і Драгі пообіцяли єдність проти агресії росії проти України та пообіцяли підтримувати міжнародний порядок, заснований на міжнародних правилах в Індо-Тихоокеанському регіоні.

У рамках угоди 2012 року, у липні 2014 року, на тлі реформ прем'єр-міністра Абе у секторі безпеки, начальник штабу оборони Італії адмірал Луїджі Бінеллі Мантеллі відвідав Японію, заклавши основу фактичного двостороннього співробітництва у сфері кібербезпеки, космічної та протиракетної оборони, а також навчання та обмін між спеціальними військовими частинами. Зокрема, Токіо, як виявилось, прагнув отримати стратегічні знання від Риму щодо Близького Сходу та Північної Африки через рік після кризи із заручниками в Аменасі (Алжир), яка призвела до вбивства 10 громадян Японії. Того року Токіо також здійснив на підтримку операцій НАТО/ЄС по боротьбі з піратством в Аденській затоці біля узбережжя Сомалі. З кінця 2014 року до початку 2015 року біля Аденської затоки відбулася серія навчань і обмінів за участю есмінця ВМС Італії «Андреа Доріа» та командування 6-го патрульного підрозділу Морських сил самооборони Японії (JMSDF). Метою цієї операції, першої в історії для JMSDF, було сприяння співпраці та розвитку потенціалу в рамках операції ЄС «Аталанта» (EUNAVFOR), спрямованої на протидію піратству в ключовій сфері для глобальних торговельних мереж[56].

Нове законодавство Японії про безпеку, прийняте в 2015 році, розширило фактичну співпрацю в галузі безпеки зі США та союзниками в багатонаціональних миротворчих зусиллях. На цьому тлі під час зустрічі на рівні міністерств у Японії в травні 2017 року Токіо та Рим підписали угоду про передачу оборонного обладнання та технологій, нарешті ратифіковану

парламентом Італії в січні 2019 р. 2022 року міністр оборони Лоренцо Геріні відвідав Японію, щоб спостерігати за підписанням технічної угоди між ВПС Італії (ITAF) і Повітряними силами самооборони Японії (ASDF), яка надасть можливості для навчання пілотів ASDF у Міжнародна школа льотної підготовки в Лечче-Галатина, південно-східна Італія. Цю угоду можна інтерпретувати як додатковий доказ згаданої вище активної участі Італії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні під керівництвом.

Японія та Італія, будучи виробничо-орієнтованою економікою та орієнтованою на експорт, мають кілька схожих рис торговельної поведінки. Італія є 10-м найбільшим експортером у світі та залежить від світових ринків для 60% свого ВВП. Натомість Японія є 4-м найбільшим експортером у світі, але її економіка порівняно менше залежить від експорту (38%). Промислові товари складають більшість закордонних продажів двох країн, хоча з 2015 року Японія збільшила квоти на експорт послуг. За винятком Китаю, моделі торгівлі обох країн є регіонально орієнтованими. Крім того, що Китай є найбільшим постачальником імпорту для Японії та другим за величиною ринком, Китай фактично став третім за величиною постачальником Італії після Німеччини та Франції. Традиційно Японія прийняла протекціоністську торгову політику щодо ряду товарів, які є ключовими для італійського експорту, таких як продукти харчування, алкогольні напої та шкіряні вироби. Незважаючи на це, Італія отримувала вигоду від позитивного сальдо торгівлі з Японією протягом останнього десятиліття. Починаючи з 1980-х років, як державний, так і приватний активізм сприяють торговим відносинам.

До того, як пандемія COVID-19 вразила світову економіку у 2020 та 2021 роках, позитивна тенденція була особливо сприяла укладенню та набранню чинності Угоди про економічне партнерство між Японією та ЄС, що призвело до негайного або поступового скасування кількох торгові тарифи на майже весь експорт ЄС до Японії. Італійський експорт до Японії

у 2019 році зріс до 7,7 мільярда євро, що на 19% більше, ніж у попередньому році. Натомість імпорт з Японії залишився стабільним, за винятком 2019 року, коли було зафіксовано трирічний максимум на рівні 4,1 мільярда євро. Основними експортними товарами з Італії є похідні та замінники тютюну (наприклад, електронні сигарети), фармацевтична продукція, одяг та вироби зі шкіри, транспортні засоби, продукти харчування та промислове обладнання. І навпаки, основні позиції японського експорту до Італії зосереджені в секторах машин і транспортних засобів[57].

Усвідомлюючи свою довгу історію взаємодії, що датується задовго до того, як ці дві країни виникли як сучасні національні держави наприкінці 19 століття, вони поділяють кілька спільних рис щодо свого відповідного післявоєнного інституційного та економічного розвитку. По-перше, обидва були ключовими союзниками США у своїх відповідних регіонах, розташовуючи, наприклад, військові бази США на своїх національних територіях. По-друге, обидві країни досі дотримуються своїх післявоєнних конституційних домовленостей, які номінально забороняють урядам відроджувати військові сили. По-третє, демонструючи надзвичайні темпи економічного зростання протягом двох десятиліть, з 1960-х до 1980-х, вони зарекомендували себе як економічні центри та експортні країни. Нарешті, будучи важливими державами, вони шукають нових дипломатичних домовленостей, зокрема щодо торгівлі, всебічної безпеки та трансконтинентального сполучення.

2.2. Співробітництво Японія – Європейський Союз.

Є численні ознаки зростання значення Японії для Європи. Японія стала можливим партнером Європи в Азії. З іншого боку, у 2022 році прем'єр-міністр Фуміо Кісида тричі відвідував Європу, два з яких були візитами у зв'язку з міжнародними самітами: на саміт G7 17 у Брюсселі, потім на саміт НАТО в Мадриді та саміт G7 в Ельмау. Перший міжнародний візит Кісида в якості прем'єр-міністра також відбувся до Європи, хоча знову з нагоди саміту, саміту COP26 у Глазго, у листопаді 2021 року.

Ця посилена дипломатична активність створює умови для більшої співпраці і більших результатів у всіх сферах, від економічних відносин до співпраці у сфері безпеки, від культурних і міжлюдських відносин до міжнародної допомоги та глобального управління. Хоча Японія мала десятиліття, якщо не століття, продуктивних відносин з європейськими країнами, особливо західноєвропейськими, поточний геополітичний контекст і політичне середовище створюють відчуття, що це особливий період, який надає можливості для розвитку відносин між ЄС і Японією в цілому [58].

Країни ЄС і Японія схожі мають спільні цінності демократії, свободи, поваги до прав людини та підтримки ліберального міжнародного порядку. Це спільне політичне бачення лежить в основі європейсько-японських відносин як на рівні держав-членів, так і на рівні ЄС. Особливо в поточному міжнародному геополітичному середовищі, коли суперництво – якщо не відвертий конфлікт – між демократіями та автократіями зростає, ці політичні цінності дозволяють ЄС та Японії співпрацювати не лише у сферах двосторонніх відносин, але й у міжнародних відносинах. Будь то зміцнення чи захист світового порядку, боротьба з глобальним потеплінням, надання допомоги розвитку чи просування високих стандартів інфраструктури та фізичного чи цифрового зв'язку. Багаторічна

демократія та пацифізм Японії роблять її кращим партнером в Азії для багатьох країн-членів ЄС. Стабільний розвиток відносин Японії з країнами-членами ЄС підтримується великим дипломатичним слідом. Японія має посольства в 26 країнах-членах ЄС. З іншого боку, усі країни-члени ЄС мають посольства в Японії[59].

Лідери найбільших держав-членів ЄС регулярно спілкуються з японськими лідерами на багатосторонніх форумах або в рамках двосторонніх візитів. В інших країнах-членах ЄС візити на найвищому рівні відбуваються рідше, хоча участь міністрів є потужною. Є також кілька дивовижних випадків – наприклад, за винятком нещодавнього візиту прем'єр-міністра Кісиди до Мадрида на саміт НАТО, за останні три десятиліття Іспанію відвідали лише три візити японських прем'єр-міністрів, два з яких були зроблені Абе. Менші країни-члени ЄС мають порівняно мало залучень високого рівня.

Як було розглянуто вище між державами-членами ЄС і Японією, є й подібності, такі як добрі відносини, засновані на спільних цінностях і прагненні поглибити й розширити зв'язки. Проте, хоча існує багато розвинутих сфер та історій успіху у співпраці, є також сфери, де відносини набагато нижчі за свій потенціал, і потрібно більше працювати. На рівні ЄС багато робиться, і більше буде далі у співпраці з Японією. Більші країни-члени ЄС перебувають у чіткому процесі поглиблення своїх відносин з Японією за всіма напрямками, від оборони до економіки.

Сама Японія, як і очікувалося, зосередилася на більших і впливовіших державах-членах ЄС, хоча протягом останніх років зростає взаємодія й з іншими державами-членами.

Розділ 3. Японсько-українські відносини.

3.1. Становлення і еволюція відносин між Японією і Україною.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ УРЯДОМ ЯПОНІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ У 2014–2016 рр.

УКРАЇНА В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯПОНІЇ

Японія визнала незалежність України 28 грудня 1991 р., а 26 січня 1992 р. установила з нею дипломатичні відносини. У середині жовтня того ж року в Києві Посол Японії в Російській Федерації С Едамура вручив вірчі грамоти Президентові України як Посол в Україні за сумісництвом.

Українсько-японські відносини були офіційно започатковані 1992 року. Перші ж контакти між українцями і японцями мали місце на теренах Сибіру та Примор'я починаючи з 18 століття. Через тривалу залежність України від Росії, до кінця 20 століття, відносини між обома народами визначалися ступенем розвитку японсько-російських міждержавних відносини. З одного боку, українці брали активну участь в російсько-японській (1904—1905) та радянсько-японській (1945) війнах, колонізації японського Сахаліну та Курил. З другого боку, вони співпрацювали з японським урядом з метою унезалежнення Зеленого Клину від росії. 1991 року Японія визнала незалежність України і встановила міждержавні відносини.

Офіційний візит Президента України Л. Кучми до Японії (22- 25 березня 1995 р.) заклав міцні політичні підвалини співпраці між Україною та Японією. Головні підсумки зустрічей і переговорів у Токіо вмістила підписана 23 березня 1995 р. Президентом та Прем'єр-міністром Японії Т.

Мураємою Спільна заява України і Японії, Угода між Україною та Японією з питань правонаступництва обох держав стосовно договорів і угод, укладених Японією з колишнім СРСР (у формі обміну листами), які стали фундаментом для якісно нового рівня українсько-японських відносин.

Однак відносини між обома країнами перебувають у зародковому стані. Японія не інвестує в українську економіку, а її підприємства практично не представлені на українському ринку.

Україна, зі свого боку, не створювала умови для належного інвестування, що гальмує розвитком двосторонніх відносин. Станом на 2009 рік розмір фінансової допомоги Україні з боку Японії, включно з позиками, становив 85,11 млн доларів США [60 с. 196].

Культурно-наукові зв'язки між обома країнами перебувають на рівні ознайомчих виставок, короткотермінових стажувань, мовних курсів для початківців. Порівняно з іноземцями з країн Америки, Європи чи Азії, японці практично не відвідують Україну. Зростання японського інтересу до України мало місце в період Помаранчевої революції 2004 року. Токіо сподівався на появу демократичної і реформованої України, вбачаючи в ній силу, що могла стримувати Росію на заході. Проте цей інтерес поступово згас через неефективність роботи урядів Віктора Ющенка та приходу до влади Віктора Януковича, що в японських офіційних колах мав репутацію проросійського політика.

Прийняття у 2006 році ініціативи «Дуга свободи та процвітання» та створення форуму «ГУАМ + Японія» (ГУАМ – Організація за демократію та економічний розвиток) розпочав третій період двосторонніх відносин. Японія мала на меті підтримувати розвиток демократії у країнах уздовж периметра Євразійського континенту, а Україна в цей час пережила Помаранчеву революцію, тому тема демократії відкрила нові шляхи у співробітництві.

У 2013 році Японія заснувала Раду безпеки та затвердила нову

Стратегію національної безпеки на основі концепції «активного пацифізму» Ш. Абе, а у 2014 році почалася російська агресія проти України.[61 с. 223]

У розпал Кримської кризи 2014 р. Японія продемонструвала себе вірним союзником України, японський уряд ввів санкції на росію. Токіо критикував Росію, заявивши, що вона порушує територіальну цілісність і суверенітет України. Крім того, японський уряд заявив, що вони готові надати Україні 1,5 млрд. доларів США фінансової допомоги, коли Київ прийме та введе в дію різні реформи МВФ.

3.2. Японсько-українські відносини в умовах російської агресії.

Територіальні суперечки з Росією дали новий виток точок дотику у відносинах між Україною та Японією. Україна намагається відновити свою територіальну цілісність після того, як росія анексувала Крим у березні 2014 року і продовжувала підтримувати російські проксі на сході України. Японія як і Україна має територіальні суперечки з росією і заявляє права на свої Північні території — о. Хабомаї, Шикотан, Кунаширі, Етафору, які були окуповані СРСР у 1945 р. У Ш. Абе були надії врегулювати питання островів під час другого приходу до влади. Однак окупація Криму показали, що діалог щодо територій неможливий. І питання по рішення Північних територій був заморожений як і домовленості з росією стосовно островів[62].

Японія визнала Крим анексованим і підтримала територіальну цілісність та суверенітет України, запровадила санкції проти росії.

Японія має інтерес до України у політичній та економічній сферах, Японія також є демократичною країною, дотримується міжнародних норм і законів. І вона зацікавлена у допомозі України в реформуванні політичного ландшафту у боротьбі з корупцією та відновленні територіальної цілісності. Після революції гідності Абе заявив, що Японія прагне максимально сприяти стабільності в новій Україні. Японія єдина азіатська країна, яка відкрито засудила росію .

Абе став першим прем'єр-міністром Японії, який відвідав Україну. Цей візит відбувся у червні 2015 року і мав важливі практичні результати: на додаток до політичної підтримки Абе запропонував Україні безпрецедентну фінансову допомогу в розмірі 1,84 млрд доларів. Крім цього, Японія очолила обговорення ситуації в Україні на міжнародних майданчиках. На запрошення Японії Президент України Петро Порошенко відвідав Японію з відповідним візитом. Під час перебування Порошенко зустрівся з Абе, спікером Палати представників національного парламенту

Тадаморі Осімою та представниками Кейданрен (Федерації бізнесу Японії)[61с 224].

Згідно з прес-релізами обох адміністрацій, Порошенко та Абе обговорювали в основному 30-річчя та 5-ту річницю, відповідно, ядерних катастроф на Чорнобильській АЕС та Фукусімі. Вони також обговорили міжнародні справи. Абе зазначив, що, оскільки Японія головує у G7 цього року, він має намір включити ситуацію в Україні до порядку денного саміту, який відбудеться в префектурі Міє 26-27 травня 2016 року. Він також дав зрозуміти, що Японія реалізує проект сприяння розвитку (ODA).

Так було під час головування на саміті G7 на о. Ісе, у префектурі Міє; у травні 2016 року Японія також підтримала всі резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо України, а саме: про її територіальну цілісність і про стан з правами людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, які ухвалюються з 2014 року[63 с. 382].

2018 року вперше було проведено українсько-японські консультації з питань безпеки у форматі «2+2», а також підписано Меморандум про співпрацю та обміни у сфері оборони. Було започатковано співпрацю в безпековій сфері, результатом чого став візит міністра оборони України Андрія Тарана в Японію, який відбувся у березні 2021 року. Такі факти свідчать про послідовну підтримку України урядом Японії незалежно від її відносин із сусідніми державами.

21 березня 2023 року Прем'єр-міністр Японії Фуміо Кішіда відвідав Україну. Це був перший візит прем'єр-міністра в Україну з початку російського вторгнення в Україну.

Після прибуття в Україну Кішіда відвідав Бучу, де в березні 2022 року сталася різанина, відвідав церкву, де було знайдено 73 трупи, а також поклав квіти та відслужив молитву на братській могилі за церквою. Після цього Кішіда відвідав житловий масив Бучі, оглянув генератори, надані урядом Японії для допомоги та висловив позицію Японії щодо надання

Україні допомоги. Після цього Кішіда провів зустріч на вищому рівні із Зеленським близько двох годин.

На спільній прес-конференції після зустрічі було оголошено Спільну заяву про особливе глобальне партнерство між Японією та Україною. У Спільній заяві повідомляється, що вони домовилися перевести двосторонні відносини до Спеціального глобального партнерства та розпочати координацію для укладення Японсько-української угоди про безпеку інформації. Крім того, було вирішено, що президент Зеленський візьме онлайн-участь у 49-му саміті G7. Крім того, було оголошено наступну допомогу:

Допомога на нелетальне оборонне обладнання на суму 30 мільйонів доларів США. Це здійснюється через трастовий фонд НАТО.

Допомога, включаючи нову двосторонню грантову допомогу в розмірі 470 мільйонів доларів США в енергетичному секторі.

У травні 2023 року Президент України Володимир Зеленський здійснив візит до Японії, під час якого відбулися зустрічі з Прем'єр-міністром Фуміо Кісідо та іншими високопосадовцями. Під час зустрічей було підписано Спільну заяву про особливе глобальне партнерство між Україною та Японією. Ця заява закріпила зобов'язання двох країн щодо подальшого розвитку співробітництва у всіх сферах.

20 листопада Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль провів у Києві зустріч із Державним міністром закордонних справ Японії Кіото Цудзі, Державним міністром економіки, торгівлі та промисловості Кадзучікою Іватаю та представниками японського бізнесу.

Денис Шмигаль окреслив пріоритети Уряду України для швидкого відновлення: енергетика, критична інфраструктура, гуманітарне розмінування та підтримка бізнесу. Він подякував японській делегації за місію, яка надалі залучатиме японські компанії до реконструкції.

Зі свого боку представники уряду Японії повідомили, що їхня країна планує надати 160 млн євро на підтримку проектів відновлення економіки України. Держміністри також запевнили, що позиція Японії щодо підтримки України залишиться незмінною[64].

Отже відносини між Японією та Україною на початку шляху були достатньо прохолодними. Однак, відносини були засновані на принципах поваги та суверенітету ті спільного інтересу, що і створило підґрунтя для розвитку в економічній, політичній, культурній співпраці.

Новою сторінкою у відносинах є російська агресія проти України починаючи з 2014 р. яка стала каталізатором у зближенні у відносинах між японією та Україною. І якщо до 2014 р. відносини розвивалися поступово та стримано, то після вони стали більш тісними та активними. Японія рішуче засудила анексію Криму та запровадила санкції проти росії.

Сьогодні партнерство досягло ще більшого розвитку, що також є результатом російської агресії. Японія рішуче засуджує напад на Україну і продовжує чинити економічний тиск на росію. У економічній сфері Японія продовжує співпрацювати з Україною у галузях енергетики, транспорту, та сільського господарства. Японія також надає Україні фінансову допомогу та гуманітарну допомогу.

Таким чином, відносини між Японією та Україною на етапі з початку повномасштабного нападу росії характеризуються значним прогресом. Це є позитивним сигналом для подальшого розвитку співробітництва між двома країнами.

3.3 SWOT-аналіз, сценарний та контент аналіз японсько-українських відносин.

3.3.1 SWOT-аналіз японсько-українських відносин.

Для прикладу зовнішньої політики Японії було проведено роботу над SWOT-аналізом японсько-українських відносин, що допоможе здійснити комплексний огляд стану справ, виявити переваги і недоліки, для розробки спільних стратегій у відносинах між Японією та Україною.

<p>Сильні сторони :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спільні цінності. - Економічні зв'язки. - Політичні зв'язки. 	<p>Слабкі сторони :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Географічна дистанція. - Економічне партнерство. - Необізнаність.
<p>Можливості :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційний потенціал - Науково-технологічні розробки - Безпекове партнерство 	<p>Загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> - Геополітична напруженість. - Уповільнення економіки. - Внутрішня політична нестабільність

Таблиця 3.1 - SWOT-аналіз японсько-українських відносин.

Сильні сторони

Спільні цінності та інтереси: Україна та Японія поділяють відданість демократії, правам людини та верховенству права. Вони також мають спільний інтерес у просуванні миру та безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Зростання економічних зв'язків: Двостороння торгівля між Україною та Японією зростає останніми роками. Японія є великим інвестором в Україні, і існує потенціал для подальшої співпраці в таких сферах, як сільське господарство, енергетика та інфраструктура.

Міцні політичні зв'язки: Україна та Японія мають історію міцних політичних зв'язків, яка сягає початку 20 століття. Дві країни підписали низку угод про співробітництво в різних сферах, зокрема торгівлі, інвестицій, оборони.

Слабкі сторони

Географічна відстань: Географічна відстань між Україною та Японією може стати викликом для двосторонніх відносин. Це може ускладнити регулярне спілкування та координацію.

Обмежена економічне партнерство: хоча двостороння торгівля зростає, вона залишається відносно невеликою порівняно з торгівлею Японії з іншими країнами. Це може ускладнити розвиток глибоких і тривалих економічних зв'язків.

Необізнаність: серед японської громадськості є недостатня поінформованість про Україну. Це може ускладнити формування інтересу до двосторонньої співпраці.

Можливості

Інвестиційний потенціал Японії: Японія має великий обсяг іноземного інвестиційного капіталу, і Україна є привабливим місцем для інвестицій.

Співробітництво в галузі науки і технологій: Україна і Японія мають низку потенційних сфер співпраці в галузі науки і технологій, таких як енергетика, сільське господарство, охорона здоров'я.

Співпраця з питань безпеки: Україна та Японія можуть співпрацювати з низки питань безпеки, таких як боротьба з тероризмом та кібербезпека.

Загрози

Геополітична напруженість: триваючий конфлікт на сході України та напруженість між Росією та Японією в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні можуть перешкодити двосторонній співпраці.

Уповільнення економіки: уповільнення світової економіки може мати негативний вплив на двосторонню торгівлю та інвестиції.

Внутрішня політична нестабільність: політична нестабільність в обох країнах може ускладнити підтримку стабільних і послідовних двосторонніх відносин.

Майбутнє двосторонніх відносин залежатиме від того, як керувати цими сильними і слабкими сторонами, можливостями та загрозами.

3.3.2 Сценарний аналіз японсько-українських відносин.

У цьому підрозділі ми розглянемо розглянемо можливий розвиток подій у відносинах між Японією та Україною.

Сценарій 1: Продовження підтримки України

У цьому сценарії Японія продовжує надавати рішучу підтримку Україні, як щодо гуманітарної, так і військової допомоги. Японія також відіграє провідну роль у міжнародних зусиллях із ізоляції Росії та притягнення її до відповідальності за свої дії. Завдяки підтримці Японії Україна здатна протистояти російській агресії та зрештою досягти врегулювання конфлікту.

Війна в Україні закінчується, і Японія та Україна нормалізують свої відносини. Відносини Японії з Україною повернуться до свого довоєнного стану, коли обидві країни будуть зосереджені на економічній співпраці та культурному обміні.

Сценарій 2: Поступове розмежування

За такого сценарію Японія поступово виходить із конфлікту в Україні, оскільки її внутрішньополітичні та економічні пріоритети змінюються. Японія все ще може надавати певну гуманітарну допомогу, але вона буде менш голосно критикувати Росію. Цей сценарій більш імовірний, якщо війна в Україні затягнеться на тривалий період часу або якщо ситуація з безпекою самої Японії погіршиться.

Японія намагається ретельно збалансувати свою підтримку України з дедалі складнішими геополітичними реаліями, обережно орієнтуючись на відносини з Росією та іншими регіональними державами.

Сценарій 3: Несподіване зближення з Росією

За таким сценарієм Японія та Росія починають відновлювати свої відносини, незважаючи на триваючу війну в Україні. Це може бути викликано низкою факторів, таких як зміна керівництва в одній із країн, потепління у відносинах між Сполученими Штатами та Росією або зростання економічної взаємозалежності між Японією та Росією.

3.3.3 Контент аналіз японсько-українських відносин.

У цьому підрозділі ми проведемо контент аналіз для систематичного вивчення матеріалу, що допоможе нам окреслити основні тенденції у відносинах між Японією та Україною.

Ми проведемо аналіз за допомогою публікацій сайту МЗС Японії в період з вересня по жовтень 2023 року. Для цього у пошуковій системі сайту було введено слово «Ukraine» що дало нам наступні результати:

Таблиця 3.2 - публікації з офіційного сайту МЗС Японії стосовно України.

Зустрічі на найвищому рівні	Прес конференції	Звіти	Заяви	Прес-релізи	Телеконференції
6	2	2	2	4	1

З 17 публікацій сайту МЗС Японії можна підсумувати, що 6 публікації були стосовно зустрічей, як лідерів та міністрів Японії та України, так і зустрічі Ф. Кісиди з лідерами держав на саміті G20 та інших міжнародних форумах. Також було 2 - прес конференції, 2 - звіти, 2 - заяви, 4 - прес релізи, 1 - телеконференція.

Ключові теми публікацій висвітлених на сайті МЗС Японії в період з вересня по жовтень наступні:

1. Гуманітарна допомога: на сайті МЗС було підкреслено надання гуманітарної допомоги Японії Україні

2. Фінансова допомога: підкреслено фінансовий внесок Японії в Україну.

3. Санкції проти Росії: роль Японії та міжнародних акторів в запровадженні санкцій проти Росії, включаючи експортний контроль і фінансові обмеження.

4. Міжнародна співпраця: координацію Японії з іншими країнами для вирішення кризи в Україні.

5. Підтримка суверенітету України: повторювалася тверда позиція щодо підтримки Японією суверенітету та територіальної цілісності України. На сайті були розміщені заяви офіційних осіб Японії, які засудили агресію Росії та підтвердили відданість Японії незалежності України, та необхідність в наданні допомоги Україні.

Контент аналіз сайту Міністерства закордонних справ Японії демонструє сильну та непохитну підтримку України з боку Японії. Японія відіграє провідну роль у наданні гуманітарної та фінансової допомоги, а також у координації міжнародних зусиль з ізоляції Росії та притягнення її до відповідальності за свої дії.

Розділ 4. Проблеми і перспективи еволюції зовнішньої політики Японії.

4.1. Проблеми зовнішньополітичного розвитку Японії.

Японія, друга у світі за рівнем розвитку демократії після США, є нинішнім партнером України. Це третя найбільша економіка світу за номінальним ВВП після США та Китаю, а за обсягом золотовалютних резервів - друга після Китаю. Японія є одним з лідерів у сфері міжнародних інвестицій: Прямі іноземні інвестиції Японії лише у 2019 році склали 170 мільярдів доларів США. За роки незалежності Японія надала Україні майже 4 мільярди доларів США через офіційну допомогу розвитку та міжнародні фінансові інституції. У 1990-х та 2000-х роках Японія була каталізатором потужного економічного розвитку країн АСЕАН. Токіо також визнає складність регіону, де домінує Китай, активно представлена росія і де зосереджені глобальні інтереси США. Позиція Японії як "м'якої наддержави" у Південно-Східній та Східній Азії проявляється не лише у її присутності в культурній сфері, але й у лідерстві у створенні сприятливого торговельного режиму для всіх країн регіону.

Критична важливість координації політики зі Сполученими Штатами. Оскільки ані відносини Японії з Північною Кореєю, ані Китаєм не мають перспектив на покращення в найближчому майбутньому, тісна координація політики зі США є більш важливою, ніж будь-коли. Така координація необхідна не тільки для двосторонніх відносин; також важливо, щоб Японія конструктивно співпрацювала з Північною Кореєю та Китаєм у вирішенні проблем ядерної та інших проблем безпеки. У Південно-Східній Азії також Японія може оптимізувати свої відносини, тісно координуючи та доповнюючи свої зусилля зі США. Коротше кажучи, чи то в її двосторонніх відносинах з Південною Кореєю та Китаєм, чи в її участі в Південно-

Східній Азії, чи в її прагненні вирішити ядерну проблему, викрадення та інші проблеми безпеки з Північною Кореєю, тісна співпраця Японії зі США є важливою для просування її зовнішньої політики.

Економічне зростання Японії стагнує з 1994 року, а в 2010 році Китай перевершив Японію за своїм ВВП, замінивши Японію як другу за величиною економіку в світі. Китай значно підірвав дипломатичний вплив Японії в Східній Азії та за її межами.

Після вторгнення Росії в Україну Захід, ліберальні демократії та інші однодумці стали більш згуртованими. Це добре для Японії. У Токіо немає іншого виходу, як повністю взяти участь у співпраці. Головне завдання полягає в тому, як перетворити ці інвестиції на можливості для захисту безпосередніх пріоритетів та інтересів національної безпеки Японії. Якщо Китай вдасться до військових дій проти Тайваню, а США спробують захистити Тайвань військовим шляхом, Японія, звичайно, буде втягнута в конфлікт.

Україна та Японія мають спільну проблему територіальних суперечок з Росією. Для України головним питанням є звільнення Криму та східної України від окупації, а для Японії - Північні території.

Коли новий уряд Йосіхіде Кана оголосив про намір відновити переговори, Росія відповіла розгортанням передової бойової групи С-300 на острові Токто, найбільшому спірному острові. На острові Кунашир вже перебувають російські танкові, зенітно-ракетні і батальйонні дивізії, а також база підводних човнів і гарнізон. Уряд Японії висловив протест росії, подвоїв зусилля з проведення військово-морських навчань зі США, Великою Британією та Францією, а також посилив модернізацію власної системи протиракетної оборони. Токіо жодним чином не послабив свою позицію і підтримує Україну на двосторонньому рівні та в ООН щодо територіальної цілісності України.

Японія є одним зі світових лідерів у просуванні вільної торгівлі. Одним із прикладів є активне лобіювання Японією всеосяжної та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство (дійсно, зона вільної торгівлі була створена в рамках Транстихоокеанського партнерства після того, як США вийшли з переговорів у 2017 році). Японія послідовно виступає за відкриті та справедливі торговельні відносини і є одним з найбільших постачальників технічної допомоги та важливим торговельним партнером для країн регіону. Японія де-факто має режими вільної торгівлі з ЄС, Великою Британією та Китаєм.

4.2. Шляхи вирішення проблем та вектори розвитку зовнішньої політики Японії.

Шляхи вирішення проблем та вектори розвитку зовнішньої політики Японії:

1. Дипломатія та діалог: Один з ключових шляхів вирішення геополітичних напруг і територіальних суперечок - це активний діалог зі сусідами, зокрема з Китаєм, Північною Кореєю та Росією. Японія повинна продовжити зусилля з метою досягнення мирного вирішення конфліктів та встановлення стабільних відносин.

2. Спільні економічні проекти: Розвиток спільних економічних проектів і інфраструктурних ініціатив може сприяти зміцненню відносин між Японією та її сусідами. Такі проекти можуть збільшити взаємозалежність і зменшити напругу.

3. Міжнародна співпраця: Японія повинна продовжити активну участь у міжнародних організаціях та ініціативах, таких як Об'єднані Нації, G7, G20 і СРТРР. Спільна робота з іншими країнами сприяє розв'язанню глобальних проблем.

4. Розвиток нових партнерств: Японія може розвивати нові стратегічні партнерства з іншими країнами, особливо в Азії та Тихоокеанському регіоні. Зміцнення відносин з Австралією, Індією та іншими країнами може розширити географію співпраці.

5. Збереження принципів міжнародного права: Японія повинна активно підтримувати принципи міжнародного права, включаючи право на вільний судноплавство та врегулювання територіальних суперечок за допомогою мирних засобів.

6. Збільшення інвестицій у м'яку силу: Розвиток гуманітарної та культурної дипломатії, освітні програми та обмін студентами можуть сприяти зміцненню відносин і зрозумінню між країнами.

7. Зміцнення національної безпеки: Японія має продовжити зміцнювати свої засоби національної безпеки, включаючи оборонні спроможності та кібербезпеку, для забезпечення стійкості і захисту в разі потреби.

8. Запровадження екологічних рішень: Японія повинна продовжити інвестувати у зелені технології та зменшення викидів парникових газів для досягнення своїх кліматичних цілей.

9. Розвиток міжкультурного обміну: Сприяння взаєморозумінню і міжкультурному обміну може сприяти покращенню відносин між Японією та іншими країнами.

10. Участь у розв'язанні глобальних викликів: Японія має активно співпрацювати з іншими країнами у вирішенні глобальних проблем, таких як боротьба зі зміною клімату, бідність та забезпечення безпеки.

Ці шляхи та вектори розвитку є важливими для забезпечення стійкості та миру в регіоні та світі, а також для зміцнення ролі Японії як впливового гравця у міжнародних стосунках.

Продовження шляхів вирішення проблем та векторів розвитку зовнішньої політики Японії

11. Активна участь у миротворчих операціях: Японія може активніше брати участь у миротворчих операціях та гуманітарних місіях, сприяючи миру і стабільності в конфліктних регіонах.

12. Співпраця в галузі кібербезпеки: Захист від кіберзагроз та спільна робота з іншими країнами у сфері кібербезпеки є надзвичайно важливими для захисту національних інтересів.

13. Пошук рішень для демографічних викликів: Японія має активно розвивати політику щодо демографічних викликів, включаючи заохочення природженості та міграційні процеси.

14. Розвиток військової технології: Постійний розвиток і модернізація військової технології може забезпечити національну оборону та сприяти міжнародній стабільності.

15. Розвиток спільних оборонних зусиль: У межах союзництва зі Сполученими Штатами, Японія може розглядати можливості спільної оборони та взаємної підтримки в разі загрози.

16. Поширення глобальної мережі безпеки: Японія може активно сприяти розвитку міжнародної мережі безпеки для боротьби з тероризмом та організованою злочинністю.

17. Сприяння глобальному інноваційному розвитку: Японія може продовжувати інвестувати в дослідження та розвиток нових технологій, що сприяють глобальному прогресу.

18. Підтримка міжнародних прав людини: Японія може активно виступати за захист прав людини в світі та підтримувати міжнародні організації, спрямовані на цю мету.

19. Розвиток космічної діяльності: Участь у космічних програмах та дослідженнях може забезпечити Японії стратегічні переваги та можливість співпраці в галузі космосу.

20. Збільшення участі громадян: Важливим вектором розвитку є залучення громадян до обговорення та формування зовнішньої політики Японії через громадські обговорення і консультації.

Ці шляхи і вектори розвитку допоможуть Японії забезпечити стабільність, мир і процвітання як на національному, так і на міжнародному рівнях. Вони відображають складність завдань перед країною та її готовність до активного співпраці з іншими країнами для досягнення спільних цілей.

Зовнішня політика Японії має перед собою важливі завдання і перспективи розвитку. Геополітична стабільність, економічна співпраця,

технологічна інновація, боротьба зі зміною клімату і екологічними проблемами - це лише кілька аспектів, які визначатимуть майбутній курс країни. Важливо залишатися відкритою до співпраці з іншими країнами і дотримуватися міжнародних стандартів у рішенні глобальних викликів. Японія має можливість активно впливати на події в світі і сприяти миру та процвітанню.

Зовнішня політика Японії розглядається через призму геополітичної стабільності, економічної співпраці, технологічних інновацій, боротьби зі зміною клімату та інших викликів. Ці аспекти є ключовими для подальшого розвитку країни та її впливу на світові події. Важливо враховувати ризики і напругу в регіоні, а також активно працювати над кібербезпекою. Роль Японії в міжнародних організаціях та ініціативах відіграє важливу роль у забезпеченні міжнародної стабільності та співпраці. Головною метою є забезпечення миру та процвітання, як для Японії, так і для всього світу.

Зовнішня політика Японії завжди привертала увагу світової спільноти через її унікальний характер і динамічний розвиток. Історично обумовлені фактори, а також геополітичне розташування країни, роблять Японію важливим гравцем у міжнародних відносинах. У цьому есе розглянемо перспективи розвитку зовнішньої політики Японії у майбутньому.

По-перше, важливо відзначити, що Японія продовжить спираючись на свої традиційні підходи до зовнішньої політики, такі як підтримка міжнародного миру та стабільності, а також активна участь у глобальних економічних процесах. Зокрема, Японія буде надалі розширювати свої економічні зв'язки з іншими країнами та регіонами, включаючи підписання та ратифікацію торгових угод, таких як Партнерство з Транс-Тихоокеанським регіоном (СРТПР). Це допоможе збільшити експорт японських товарів і послуг та зміцнити її економічний вплив у світі.

По-друге, в умовах зростаючого впливу Китаю у світових справах, Японія буде активно розвивати свої відносини з країнами Азійсько-

Тихоокеанського регіону. Японія буде намагатися зберегти баланс між стратегічними партнерами, зокрема США та Китаєм, і сприяти розвитку міжнародних механізмів для вирішення регіональних конфліктів та спільних викликів, таких як зміна клімату та безпека в Японському та Південно-Китайському морях.

По-третє, Японія буде продовжувати активно сприяти міжнародній безпеці, зокрема через підтримку міжнародних організацій, таких як ООН та ЮНІСЕФ, а також розширення своєї власної оборонної потужності. Після зміни Конституції у 2021 році, Японія отримала більше можливостей для збільшення власних оборонних зусиль і розширення військового співробітництва з іншими країнами.

Нарешті, Японія буде намагатися грати більш активну роль у розв'язанні глобальних проблем. Вона буде сприяти міжнародним ініціативам щодо боротьби зі зміною клімату та підтримувати гуманітарну допомогу і розвиток країн у розвитку.

У підсумку, перспективи розвитку зовнішньої політики Японії полягають у підтримці світового миру і стабільності, розширенні економічних та політичних зв'язків, і активній участі у глобальних ініціативах. Японія залишається важливим гравцем у світових справах і готова сприяти міжнародній співпраці для досягнення спільних цілей.

Японія стикається з ростучими безпековими викликами у регіоні, включаючи північнокорейський ядерний питання та напруженість у Японському морі. Перспективи полягають у посиленні власних оборонних зусиль та співробітництві зі своїми союзниками, зокрема Сполученими Штатами, для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.

Японія залишається стратегічним союзником Сполучених Штатів і важливим гравцем у рамках американської північно-тихоокеанської стратегії. Обидві країни будуть намагатися поглибити військову,

економічну та політичну співпрацю, щоб зміцнити свій вплив і вирішувати регіональні проблеми разом.

Співбесідництво з Китаєм залишається однією з найважливіших складових зовнішньої політики Японії. Перспективи полягають у підтримці конструктивного діалогу, зменшенні напруженості та співпраці в різних глобальних питаннях, включаючи торгівлю та зміну клімату.

Японія буде продовжувати активно використовувати свою економічну потужність для розвитку зовнішніх відносин. Це включає підтримку інфраструктурних проєктів, інвестиції в країни розвитку та співпрацю в галузі науки та технологій.

Японія також активно вирішуватиме глобальні виклики, такі як зміна клімату, пандемія, гуманітарна допомога та міжнародна безпека. Країна прагне бути лідером у цих сферах та сприяти розвитку міжнародних рішень.

У кінцевому підсумку, перспективи розвитку зовнішньої політики Японії орієнтовані на збереження своєї активної ролі у світових справах, сприяння міжнародній стабільності та співпрацю з іншими країнами для вирішення загальних проблем. Японія залишається країною, яка важлива для міжнародного співтовариства та має великий потенціал для внесення вагомого вкладу у формування майбутніх міжнародних відносин.

У висновку слід відзначити, що Японія має яскраві перспективи розвитку зовнішньої політики, які базуються на її історичних традиціях, геополітичному становищі та глобальних викликах. Країна прагне зберігати свою активну роль у світових справах та сприяти міжнародній стабільності і співпраці. Досягнення цих цілей вимагає поглиблення співпраці зі стратегічними партнерами, такими як США, а також розвитку відносин з Китаєм та іншими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Японія також активно реагує на глобальні виклики. Зміни в геополітичних аспектах міжнародних, такі як різкі зміни в розподілі влади, можуть впливати на

зовнішню політику Японії. Країна повинна буде адаптувати свої стратегії до нових реалій і шукати можливості для співпраці з різними гравцями.

Зміни у світових торгових відносинах можуть вплинути на японську економіку та зовнішню торгівлю. Японія буде намагатися розвивати торгові угоди та відносини, щоб збільшити свій доступ до зовнішніх ринків та зміцнити свою економічну стійкість.

В світі гостро стоїть питання конкуренції в галузі технологій та кібербезпеки. Японія буде продовжувати інвестувати в дослідження та розвиток, а також співпрацювати з іншими країнами для забезпечення своєї лідерської позиції в цих сферах. Японія може активніше працювати над гуманітарними ініціативами, такими як допомога розвинутих країнам, боротьба з бідністю та голодом, та вирішення глобальних проблем здоров'я населення. У кінці кінців, Японія залишається країною, яка має значущий вплив на міжнародні відносини, і її перспективи розвитку зовнішньої політики визначатимуться не тільки внутрішніми чинниками, але й світовими подіями та глобальними викликами. Японія буде продовжувати виконувати важливу роль у формуванні світового порядку та співпрацювати з іншими країнами для досягнення спільних цілей і забезпечення світового миру та стабільності. Усе це робить Японію важливим гравцем у міжнародних відносинах, і країна готова відіграти свою роль в розвитку міжнародних рішень і співпраці для досягнення спільних цілей. Важливою складовою цього процесу є збереження балансу між політичними, економічними та безпековими аспектами зовнішньої політики та постійний пошук нових можливостей для співпраці та дипломатичного вирішення конфліктів. В майбутньому, Японія може і далі впливово виступати на світовій арені і сприяти розвитку міжнародних відносин.

Висновки.

У ході дослідження, ми можемо охарактеризувати Західноєвропейський вектор зовнішньої політики Японії та підсумувати висновки роботи.

Ми дослідили характеристику зовнішньої політики Японії. Теоретичне підґрунтя зовнішньої політики Японії, базоване на світосприйнятті японської нації та її культурних особливостях, заклало такі підвалини, за котрими зовнішньополітична діяльність Японії здійснюється і здійснюватиметься, виходячи з її економічних пріоритетів і можливостей. Незважаючи на те, що в останнє десятиріччя відбулася певна еволюція зовнішньополітичного курсу Японії на користь політичного чинника, її зовнішня політика була спрямована на вирішення міжнародних політичних питань виходячи із своїх власних економічних інтересів. У цьому зв'язку відносини із європейськими країнами та регіональними структурами не є виключенням, вони також підпорядковуються загальній стратегії розширення світового впливу Японії економічними засобами.

Ми опрацювали західноєвропейський вектор політики японії, як було розглянуто у ході дослідження Японо-європейське політичне співробітництво розвивалося поступово, на постійній основі, планомірно, що пояснюється прагматичним, конструктивним і виваженим підходом обох сторін до побудови двосторонніх відносин.

Японія і ЄС визначили для себе сферою взаємного зацікавлення відносини із сходом та США, Україна, як країна, що знаходиться на перехресті геополітичних інтересів цих держав, може в цьому контексті співробітничати як з ЄС, так і з Японією.

Позиції США, Китаю та росії, як країн, що упродовж ХХ ст. визначали тенденції глобального розвитку, виявилися неоднозначними щодо японо-європейського політичного діалогу. США заохочував і сприяв розвитку відносин між Японією та ЄС. росія та Китай ставилися стримано до розвитку партнерства між Японією і ЄС, оскільки для росії стратегічно

невигідно бути оточеною двома могутніми сторонами, що успішно співпрацюють. Китай хотів бачити себе на місці Японії у зв'язках з ЄС і проводив політику, спрямовану на укріплення стосунків з європейськими структурами.

Партнерство Японії та ЄС у сфері безпеки просувалося повільно, оскільки ЄС знаходився у стадії становлення підходів до забезпечення колективної безпеки усієї структури та її країн-членів окремо. Водночас Японія повільно впроваджувала реформи у галузі безпеки та оборони. Спільними інтересами сторін у забезпеченні безпеки були: 1) стабільність в Європі та Азії; 2) відносини із головним стратегічним партнером обох сторін – США; 3) питання забезпечення безпеки азіатського та європейського регіонів; 4) дієвість ООН як універсальної міжнародної організації.

Список використаних джерел.

1. SAKAKIBARA K. IMF: Japanese economy to drop to 4th in world, trail Germany. URL: <https://www.asahi.com/ajw/articles/15037831>.
2. Ціватий В. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯПОНІЇ В УМОВАХ ПОЛІЦЕНТРИЧНОГО СВІТОУСТРОЮ ХХІ СТОЛІТТЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ І ДІАСПОРАЛЬНИЙ ДИСКУРСИ. *РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ*. 2022. С. 121-130.
3. Japan Gross Fixed Capital Formation. *TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES*. URL: <https://tradingeconomics.com/japan/gross-fixed-capital-formation#calendar-table>.
4. Ashizawa K. When Identity Matters: State Identity, Regional Institution-Building, and Japanese Foreign Policy¹. *International Studies Review*. 2008. Vol. 10, no. 3. P. 571–598. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2008.00805.x>.
5. Feigenblatt O. F. v. The Empire of Japan's Foreign Policy. *Journal of Contemporary Eastern Asia*. 2016. Vol. 15, no. 1. P. 17–26. URL: <https://doi.org/10.17477/jcea.2016.15.1.017>
6. Громік О., Урусов В. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ЯПОНІЇ ЗА ПРЕМ'ЄРСТВА ШІНДЗО АБЕ (2006-2007 & 2012-2020). *Grail of Science*. 2023. № 27. С. 651–657. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.112>
7. Олійник О. М. РОЛЬ ЯПОНІЇ У МІЖНАРОДНОМУ РОЗВИТКУ. *РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ*. 2022. С.132-159.
8. UN experts say Japan has made strides on business and human rights, but must tackle systemic challenges. *Office of the High Commissioner for Human Rights*. URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/08/un-experts-say-japan-has-made-strides-business-and-human-rights-must-tackle>.

9. What Japan and Africa can add to TICAD. *East Asia Forum*. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/10/06/what-japan-and-africa-can-add-to-ticad/>.
10. The China Factor: Explaining Japan's Stance on Russia's Invasion of Ukraine. *Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegieendowment.org/politika/89156>.
11. "Confluence of the Two Seas" Speech by H.E.Mr. Shinzo Abe, Prime Minister of Japan at the Parliament of the Republic of India. *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. URL: <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/pmv0708/speech-2.html>.
12. Japan's security and defence policy in flux. *IPS*. URL: <https://www.ips-journal.eu/topics/foreign-and-security-policy/japans-security-and-defence-policy-in-flux-6925/>.
13. Setting the course: Japan's new security strategy. *ECFR*. URL: <https://ecfr.eu/article/setting-the-course-japans-new-security-strategy/>.
- 14.5. DEFENSE OF JAPAN WHITE PAPER. Ministry of Japan, 2022. 543 p.
15. Japan's new national-security and defence strategies. *International Institute for Strategic*. URL: <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2023/japans-new-national-security-and-defence-strategies/>.
16. УЧАСТЬ ЯПОНІЇ В РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ. РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. 2022. С. 28–40.
17. Japan's Postwar Constitution. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/japan-constitution/japans-postwar-constitution>.
18. Forming a National Identity. *Japan Module | Places, Images, Times & Transformations*. URL: <https://www.japanpitt.pitt.edu/essays-and-articles/society/forming-national-identity>.

19. VOJTÍŠKOVÁ K. The Crisis of Japanese Identity in the 21st Century and Watsuji Tetsurō's Ethics. *Asian Studies*. 2015. Vol. 3, no. 1. P. 129–144. URL: <https://doi.org/10.4312/as.2015.3.1.129-144>
20. Michael J. Green. *Normalizing Japan: Politics, Identity and the Evolution of Security Practice* (review). *The Journal of Japanese Studies*. 2010. Vol. 36, no. 2. P. 484–488. URL: <https://doi.org/10.1353/jjs.0.0176>
21. The United States and Japan After the Cold War. *RAND corporation*. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB7404.html.
22. The new central front: Japan's special role in the West's strategic rivalry with China. *ECFR*. URL: <https://ecfr.eu/article/the-new-central-front-japans-special-role-in-the-wests-strategic-rivalry-with-china/>.
23. How Russia's Invasion of Ukraine Changed Japan's Approach to National Security • Stimson Center. *Stimson Center*. URL: <https://www.stimson.org/2023/how-russias-invasion-of-ukraine-changed-japans-approach-to-national-security/>.
24. Brooks W. L. Stress Test for the U.S.-Japan Alliance under the Democratic Party of Japan. *SAIS Review of International Affairs*. 2012. Vol. 32, no. 2. P. 121–135. URL: <https://doi.org/10.1353/sais.2012.0037>
25. Dian M. Obama and Japan. *The United States in the Indo-Pacific*. 2020. URL: <https://doi.org/10.7765/9781526135025.00011>
26. Городня Н.Д. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЯПОНСЬКО–АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «ДЖЕПЕН ТАЙМС» 2020 Р. РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. 2022. С. 8–27.
27. Japan–US relations after Russia's war in Ukraine | East Asia Forum. *East Asia Forum*. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2022/10/08/japan-us-relations-after-russias-war-in-ukraine/>.
28. Joint Statement of the 2023 U.S.–Japan Security Consultative Committee ("2+2"). *U.S. Department of Defense*. URL:

<https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3265559/joint-statement-of-the-2023-us-japan-security-consultative-committee-22/>.

29. Former Prime Minister of Japan, was shot and killed. *Twitter*. URL: <https://twitter.com/POTUS/status/1545400667451301888>.

30. India to surpass Japan to become 2nd largest economy in Asia by 2030: S&P Global. *The Economic Times*. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/india-to-surpass-japan-to-become-2nd-largest-eco-in-asia-by-2030-sp-global/articleshow/104673653.cms>.

31. Is China turning Japanese?. *China Dialogues*. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/cff/2023/03/08/is-china-turning-japanese/>.

32. Evolution of Sino-Japanese Relations: Implications for Northeast Asia and Beyond. *E-International Relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2019/04/10/evolution-of-sino-japanese-relations-implications-for-northeast-asia-and-beyond/>.

33. Sharp A. Japan Boosts Defense Budget to Record High. *Foreign Policy*. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/09/01/japan-defense-budget-request-military-indo-pacific-china-north-korea/>.

34. YAMAGUCHI M. Japan and China agree to work on stable relationship, though only vague promises in seafood dispute. *AP News*. URL: <https://apnews.com/article/japan-china-south-korea-military-seafood-ebe4041509ecb8653914f5784ee68a3e>.

35. Japan and South Korea's battle over Dokdo/Takeshima at the Olympics. *East Asia Forum*. URL: <https://www.easiaforum.org/2021/10/09/japan-and-south-koreas-battle-over-dokdo-takeshima-at-the-olympics/>.

36. Wai-ming N. The Impact of Japanese Comics and Animation in Asia. *Semantic scholar*. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Impact-of-Japanese-Comics-and-Animation-in-Asia-Wai-ming/bf0391638880d74c9f278128bdf8b26e989fb350#related-papers>.

37. Japan and South Korea's battle over Dokdo/Takeshima at the Olympics. *East Asia Forum*. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2021/10/09/japan-and-south-koreas-battle-over-dokdo-takeshima-at-the-olympics/>.
38. Former Japan PM Abe visits Yasukuni Shrine for war dead. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/article/us-japan-yasukuni/former-japan-pm-abe-visits-yasukuni-shrine-for-war-dead-idUSKBN26A02U/?edition-redirect=in>.
39. Japan PM Kishida eager to usher in "new era" of ties with South Korea. *Kyodo News+*. URL: <https://english.kyodonews.net/news/2023/10/c51751dedb91-japan-pm-kishida-eager-to-usher-in-new-era-of-ties-with-s-korea.html>.
40. South Korea and Japan have a rare chance to make friends. *The Economist*. URL: <https://www.economist.com/asia/2022/07/07/south-korea-and-japan-have-a-rare-chance-to-make-friends>.
41. Japan and Taiwan: A Relationship Filled With Promise, But Not Without Limits | Global Taiwan Institute. *Global Taiwan Institute*. URL: <https://globaltaiwan.org/2023/04/japan-and-taiwan-a-relationship-filled-with-promise-but-not-without-limits/>.
42. Dreyer J. T. Taiwan-Japan relations in the Tsai era. *Taiwan in the Era of Tsai Ing-wen*. New York : Routledge, 2021. | Series: Routledge research on Taiwan series, 2021. P. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429356469-9>
43. European Union and Japan sign historic trade deal. *Raidió Teilifís Éireann*. URL: https://www.rte.ie/news/2018/0717/979174-eu_japan/.
44. Boffey D. Japan-EU trade deal 'light in darkness' amid Trump's protectionism. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2018/jul/17/japan-eu-trade-deal-light-in-darkness-amid-trumps-protectionism>.
45. EU-Japan relations. URL: http://eeas.europa.eu/japan/relationship_en.htm.
46. EU Trade - The EU's Single Voice in International Trade. *Trade*. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/index_en.
47. UK–Japan: History Highlights - BCCJ Acumen. *BCCJ Acumen*. URL: <https://bccjacumen.com/uk-japan-history-highlights/>.

48. Shinzo Abe (1954-2022) – Britain’s World. *Council on Geostrategy*. URL: <https://www.geostrategy.org.uk/britains-world/shinzo-abe-1954-2022/>.
49. Why the pandemic has affected Britain and Japan so differently. *The Economist*. URL: <https://www.economist.com/asia/2020/10/13/why-the-pandemic-has-affected-britain-and-japan-so-differently>.
50. Howell D. U.K.-Japan relations grow stronger amid these trying times. *The Japan Times*. URL: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2022/12/29/commentary/world-commentary/uk-japan-trying-times/>.
51. Evaluation of Germany-Japan Relations. *Ankasam*. URL: <https://www.ankasam.org/evaluation-of-germany-japan-relations/?lang=en>.
52. Germany and Japan: Bilateral relations. *German Federal Foreign Office*. URL: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/japan-node/japan/229264>.
53. Japan-France Bilateral Partnership: What Future Direction for Strategic and Non-Traditional Security Cooperation? - The New Global Order. *The New Global Order*. URL: <https://thenewglobalorder.com/world-news/analysis-japan-france-bilateral-partnership/>.
54. The Japan Times. Japan and France agree to cooperate on COVID-19 and maritime security. *The Japan Times*. URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/10/02/national/japan-france-coronavirus-maritime/>.
55. Samuels R. Tracking democracies: Italy and Japan in historical perspective. *Journal of Modern Italian Studies*. 1997. Vol. 2, no. 3. P. 283–320. URL: <https://doi.org/10.1080/13545719708454955>
56. Bilateral and Multilateral Dimensions of Italy-Japan Relations. *IAI*. URL: <https://www.iai.it/en/eventi/bilateral-and-multilateral-dimensions-italy-japan-relations>.

57. Italy and Japan: a Thriving Partnership in Trade and Sustainability. *Italy expo*. URL: <https://www.italyexpo2025osaka.it/news-ed-eventi/italy-and-japan-thriving-partnership-trade-and-sustainability>.
58. EU trade relations with Japan. Facts, figures and latest developments. *European Commission*. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/japan_en.
59. The Japan–EU digital partnership under geopolitical tension | East Asia Forum. *East Asia Forum*. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/10/11/the-japan-eu-digital-partnership-under-geopolitical-tension/>.
60. Шаров О.М. ДАЛЕКОСХІДНА ТРИЛЕМА УКРАЇНИ. РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ. С. 193–199.
61. Удовік В. В. УКРАЇНА В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ЯПОНІЇ. РОЛЬ ЯПОНІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ. С. 213–225.
62. Бобровицький А. В., Бобровицька А. А. ФОРМУВАННЯ ПЛАНУ ДІЙ У РОЗВИТКУ СЕКТОРАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З КОМПАНІЯМИ ЯПОНІЇ. РОЛЬ ЯПОНІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ. С. 200–212. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/978-966-02-9897-2.pdf>.
63. Удовік В. В. Періодизація та характеристика міжнародних відносин України з Японією (1991-2016 рр.). *Записки історичного факультету*. 2016. Вип. 27. С. 372–398. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=535390>
64. Prime Minister's Office of Japan. Response following Russia's aggression against Ukraine. *Japan Kantei*. URL: https://japan.kantei.go.jp/ongoingtopics/_00002.html.

додатки до таблиці 3.2

номе р	дата публікації	назва	посилання
1	9.9.2023	Courtesy Call on President Zelenskyy of Ukraine by Foreign Minister Hayashi	https://www.mofa.go.jp/erp/c_see/ua/page4e_001495.html
2	9.9.2023	Courtesy Call on Prime Minister Shmyhal of Ukraine by Foreign Minister Hayashi	https://www.mofa.go.jp/erp/c_see/ua/page4e_001494.html
3	9.9.2023	Japan-Ukraine Foreign Ministers' Meeting	https://www.mofa.go.jp/erp/c_see/ua/page4e_001496.html
4	9.9.2023	Extraordinary Press Conference by Foreign Minister HAYASHI Yoshimasa	https://www.mofa.go.jp/press/kaiken/kaiken23e_000084.html
5	9.9.2023	Foreign Minister Hayashi's Visit to Jordan, Egypt, Saudi Arabia, Poland and Ukraine	https://www.mofa.go.jp/region/page5e_000053_00001.html
6	9.9.2023	Holding of “local assembly elections” in regions of Ukraine illegally annexed	https://www.mofa.go.jp/press/release/press1e_000458.html

		by Russia (Statement by Foreign Minister HAYASHI Yoshimasa)	
7	10.9.2023	G20 New Delhi Summit (Summary)	https://www.mofa.go.jp/ecm/ec/page1e_000768.html
8	12.9.2023	G7 Foreign Ministers' Statement On Illegitimate "Elections" in Regions of Ukraine Illegally Occupied by Russia	https://www.mofa.go.jp/press/release/press6e_000494.html
9	12.9.2023	Press Conference by Foreign Minister HAYASHI Yoshimasa	https://www.mofa.go.jp/press/kaiken/kaiken23e_000085.html
10	18.9.2023	Statement by Kamikawa Yoko, Minister for Foreign Affairs of Japan in her capacity as Chair of the G7 Foreign Ministers' Meeting at the High-Level Week of the UN General Assembly	https://www.mofa.go.jp/files/100554748.pdf
11	20.9.2023	Prime Minister Kishida's Attendance at the Security	https://www.mofa.go.jp/fp/unp/page5e_000069.html

		<p>Council High Level Open Debate</p> <p>on “Upholding the purposes and principles of the UN Charter through effective multilateralism: maintenance of peace and security of Ukraine”</p>	
12	20.9.2023	Japan-Ukraine Foreign Ministers' Meeting	https://www.mofa.go.jp/erp/c_see/ua/page4e_001480.html
13	28.9.2023	<p>Energy Infrastructure Assistance for Recovery and Reconstruction in Ukraine</p> <p>(Provision of Autotransformers)</p>	https://www.mofa.go.jp/press/release/press7e_000041.html
14	4.10.2023	Summit-Level Teleconference on the Situation in Ukraine	https://www.mofa.go.jp/erp/c_see/ua/page4e_001492.html
15	7.10.2023	The start of the negotiations on preparation of the bilateral document between Japan and Ukraine based on the “Joint Declaration of Support for	https://www.mofa.go.jp/press/release/press7e_000046.html

		Ukraine”	
16	17.10.2023	Video Message by Ms. KAMIKAWA Yoko, Minister for Foreign Affairs of Japan, at ‘4th Ministerial Conference of the Moldova Support Platform’	https://www.mofa.go.jp/press/release/press1e_000471.html
17	31.10.2023	4 Response to Negative Effects on the International Community	https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2023/en_html/feature/f0204.html